rijksuniversiteit groningen

Magazine voor alumni en relaties
Nummer 3, oktober 2014

Broerstraat 5

In dit nummer:

Brain drain uit Groningen?

Luisteren naar doofblinden

De sociale jetlag

Doorbraak diabetesonderzoek

De fascinatie van vertaler *Stoner*

Politiek activist in 1914

Harm de Jonge dit jaar schrijver Kinderboekenweekgeschenk

Verder denken over transities

Elke organisatie is een verzameling individuen met unieke talenten. Om in te kunnen spelen op veranderingen en vernieuwing te kunnen realiseren zijn adaptief vermogen en wendbaarheid cruciaal voor organisaties. Dat vraagt om leiders die willen verder denken over complexe transities.

Over de ontwikkeling van hun organisatie:

- ✓ Om de professionele slagkracht te vergroten
- ✓ Om talent, dat het in zich heeft, klaar te stomen voor een volgende stap, of
- ✓ Om door gezamenlijke visievorming de organisatie te versterken.

AOG School of Management is dé partner die samen met u verder denkt over hoe u met uw organisatie dat kunt bereiken wat er nog niet is. Een **Incompany** traject is daarmee altijd maatwerk. Samen met u bouwen wij programma's die bijdragen aan het realiseren van de strategische doelen van uw organisatie.

Spéciaal voor die leidinggevenden die de impact van hun eigen leiderschap verder willen aanscherpen, bieden wij dit najaar een nieuw programma: **Persoonlijk Leiderschap in Transitie**.

U weet inmiddels wel waar u tegen aanloopt in spannende transitieprocessen en herkent de patronen. Met dit programma vergroot u uw impact door:

- ✓ Regisseur te worden over uw eigen gedrag
- ✓ Een ruimer handelingsrepertoire te ontwikkelen dat ook stand houdt onder druk
- ✓ Een transitie naar een evenwichtiger performance die bijdraagt aan uw authenticiteit.

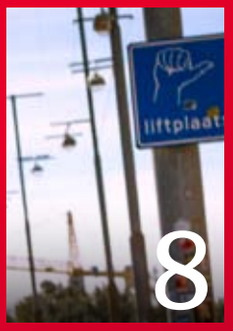
Voor meer informatie bel met een van onze studieadviseurs **088 - 556 1000** of kijk op **www.aog.nl**

AOG school of management amersfoort / groningen

Door u te laten kijken door een verscheidenheid aan academische brillen leert u verder te denken. Dat doen we met masterprogramma's en leergangen in bedrijfskunde, general management, HRM, talentontwikkeling, marketing en maatwerk. AOG School of Management is verbonden aan de

rijksuniversiteit groningen

Inhoud

› 4 De omweg van een schipperskind
Harm de Jonge: 'Schrijven voor kinderen is net zo moeilijk als voor volwassenen.'

› 7 Alumnus in het buitenland: Georgië

› 8 Alumni on the move?
Meer dan een kwart van de afgestudeerden blijft in Groningen

› 10 Alumnus schrijft boek

› 11 Ain Wondre Stad: Gunilla Kleiverda

› 12 De sociale jetlag
Chronobioloog pleit voor uitgeslapen scholieren, ziekenhuispatiënten en werknemers.

› 14 Alumnus schrijft verhaal

› 14 Sterken stelt

› 15 Vertaler Edzard Krol
Na *Stoner* vertaalde hij ook de andere boeken van John Williams.

› 16 'For Infinity'
Lustrumbode, nummer 9: Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen

› 18 Suikerziekte veiliger te lijf
Ontdekking wondermiddel zonder bijwerkingen leverde *Nature*-publicatie op.

› 20 Koffie met Gavrilo Princip
Politiek bewogen jongeren in de borrelende Balkan van honderd jaar geleden.

› 22 'Doofblinden nog vaak in isolement'
Reeks promoties over communicatie van en met doofblinden kunnen veel leed besparen.

› 24 Column Tienke Koning

› 25 Fondsenwerving

› 26 Alumni Actief

› 28 Life Long Learning

› 30 Oraties, Portretten en Colofon

› 32 Alumni Achteraf

Foto voorkant Harm de Jonge, auteur Kinderboekenweekgeschenk 2014
FOTO > **STIJNTJE DE OLDE**

Redactioneel

Communicatie via taal is een menselijke eigenschap bij uitstek. *Homo sapiens* slaagt er hierdoor in gigantisch veel informatie over te dragen aan zijn soortgenoten. Men kan beargumenteren dat ook veel dieren 'taal' gebruiken, maar in de reikwijdte en toepassing ervan is de mens uniek.

Maar dan is er doofblindheid. Er zijn mensen die vanaf hun geboorte niet of nauwelijks kunnen zien én niet of nauwelijks kunnen horen. Zij hebben geen woorden en dus heel veel moeite met communiceren en met het duiden van hun leefwereld, waardoor ze vaak in een isolement verkeren. De RUG heeft als enige universiteit ter wereld een hoogleraar Doofblindheid en heeft veel deskundigheid op dit gebied in huis. Marleen Janssen en haar promovenda Marga Martens vertellen hoe doofblinden een veel beter leven kunnen krijgen als begeleiders leren naar hen te 'luisteren', hen te begrijpen en hun – ook letterlijk – handreikingen te geven voor een eigen taal.

Taal heeft nu eenmaal een centrale plaats in ons wezen en leven. En vooral de taal van woorden ligt ons na aan het hart. Een grote liefde voor geschreven taal koestert bijvoorbeeld neerlandicus Harm de Jonge, van wiens hand dit jaar het Kinderboekenweekgeschenk is. Samen met zijn geesteskinderen siert hij de cover. In zijn visie op kinderboeken klinkt de docent door die hij ooit was: 'Ook in je taal hoef je niet altijd voor de eenvoud te kiezen. Mensen leren het meest als ze de grens bereiken van het niet-begrijpen.'

Een 'talig' leven leidt ook Edzard Krol, alumnus Nederlands en vertaler van Engelstalige literatuur, waaronder het succesvolle *Stoner* van John Williams. Een meesterwerk, meent Krol. 'Er staat geen woord te veel in, werkelijk elke zin is raak.' Hij vertaalde ook de twee andere boeken van Williams die in ons land werden uitgegeven. De vertaling van Augustus kwam deze zomer uit – precies twee millennia na de dood van de keizer.

Dankzij taal kan *Broerstraat 5* verschijnen en kunnen onderzoekers hun nieuwste bevindingen 'delen'; ook met u, zoals in dit blad. Zo kan de universiteit met u communiceren. En vice versa, want we horen graag uw reacties.

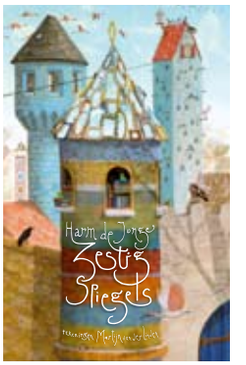
Veel leesplezier!

De redactie
redactieB5@rug.nl

De omweg van een schipperskind

Sinds de feestelijke presentatie op het Kinderboekenbal vliegen exemplaren van zijn nieuwste boek *Zestig spiegels* als cadeautjes over de toonbank. Harm de Jonge had al vierentwintig kinderboeken geschreven, toen hem werd gevraagd in 2014 het 60ste Kinderboekenweekgeschenk te schrijven.

Harm de Jonge (1939) behaalde in 1971 zijn kandidaatsexamen Nederlands aan de Universiteit van Amsterdam en in 1975 zijn doctoraal aan de Rijksuniversiteit Groningen. Tot 1998 was hij docent Nederlands aan de Stendenpabo in Groningen. Vanaf 1989 schreef hij 25 kinder- en jeugdboeken, waaronder het Kinderboekenweekgeschenk van 2014. Zijn werk is meermalen genomineerd voor een prijs. Hij won drie keer de Vlag en Wimpel, kreeg in 2007 de Woutertje Pieterse-prijs voor het boek *Josja Pruis* en een Zilveren Griffel voor *Vuurbom* in 2012. Zijn boeken zijn vertaald in het Frans, Duits, Turks, Hebreeuws en Koreaans.

Wie zijn boeken heeft gelezen, weet al aardig wat over het leven van Harm de Jonge. Oplettende lezers herkennen bekende Noord-Nederlandse locaties, zoals café Land van Belofte in *Vuurbom* en de wijk de Oosterpoort in *Jesse, ballewal-tsjí*. Vele personages zijn gebaseerd op mensen uit zijn eigen leven, zoals de engelachtige juf Stubbe, die in bijna al zijn boeken figureert. 'Het mooie van schrijven is dat je je eigen wereld schept, dat je nieuwe mensen creëert en van bestaande mensen nieuwe kunt maken.' Hij kijkt met bewondering naar jonge jeugdboekenschrijvers die nu al geweldige boeken schrijven. 'Ik ben op latere leeftijd begonnen en kan dus putten uit mijn eigen ervaringen. Eigenlijk kun je pas goed schrijven als je boven de veertig bent, dacht ik altijd. Toch zie ik hoe jonge schrijvers als Simon van der Geest laten zien dat ze dat nu al kunnen.'

Hij woont met zijn vrouw Dineke en een paar aangelopen katten in een afgelegen huis in de buurt van Boerakker (gemeente Leek). Met een prachtig uitzicht over de weilanden broedt hij daar sinds 1989 elk jaar een boek uit. Dit jaar is dat dus *Zestig spiegels*, het Kinderboekenweekgeschenk over Jurre, die zo verlegen is dat hij maar vier woorden kan zeggen. Als hij een spreekbeurt moet houden, raakt hij in paniek. Hij ontmoet Sippora, een meisje dat hem leert zijn fantasie te gebruiken en hem meeneemt naar zeven torens met bijzondere, kermisachtige bewoners, die hem allemaal een tip geven. De Jonge: 'Dit is het eerste boek dat ik getoetst heb bij de doelgroep. Meestal laat ik alleen Dineke mijn boeken lezen voor ik ze opstuur. Omdat het nu om zo'n grote oplage ging, heb ik het voorgelegd aan een paar buurkinderen en aan de klas van juf Lydia, die ik als docent op de pabo zelf nog mee heb opgeleid. Zij staat model voor de juf in het boek, die altijd in het paars gekleed gaat, voetbal en saxofoon speelt en met wie je kunt lachen. De ideale juf volgens mij.'

Oorlog

Als kind woonde hij tot zijn achtste jaar op het vrachtschip van zijn ouders. Hij was drie jaar toen de Duitsers hun schip in 1942 vorderden voor de invasie van Engeland. 'Midden in de nacht moesten mijn ouders onder dwang naar Vlissingen varen. Zonder verlichting, want de Engelsen schoten op alles wat bewoog. De redding van ons schip was een frontale aanvaring met een sleepboot. Ik herinner me dat niet, maar mijn moeder vertelde later over rondvliegend serviesgoed. Alles was kapot en het schip is bijna gezonken. Mijn ouders haalden nog net een werf voor de reparatie. Dat heeft mijn vader zo lang mogelijk weten te traineren. Uiteindelijk mochten we het schip houden, omdat de Duitsers hun invasieplannen inmiddels hadden opgegeven.' De rest van de oorlog lagen ze verborgen in het Reitdiep. 'In de schaduw van een bos, vlakbij dat witte boerderijtje dat je zo vaak ziet op schilderijen van de Ploegschilders. Af en toe werden we ontdekt en moest mijn vader paarden of stropakken naar de eilanden brengen. Zo zijn we de oorlog doorgekomen. Een hard bestaan. Mijn zus is dan ook pas na de oorlog geboren.'

Als achtjarige moest De Jonge tot verdriet van zijn moeder naar de wal en kwam hij terecht bij een streng pleeggezin in de Oosterpoort in de stad Groningen. 'Mijn moeder had me leren lezen en rekenen, maar ik moest toch een keer naar school. Later heeft ze weleens gezegd dat ze daarna nooit meer plezier heeft gehad. In 1953 overleed mijn vader plotseling en gingen we met z'n drieën in Groningen wonen. Een moeilijke tijd, weinig geld, zetschippers die mijn moeder bedrogen. Uiteindelijk heeft ze het schip moeten verkopen.'

Hij kijkt met gemengde gevoelens terug op zijn school- en studietijd. 'Ik heb een lange omweg moeten maken. Schipperskinderen mochten niet naar huis om vier uur zoals andere kinderen, maar moesten tot zes uur blijven. Die konden met die extra schooltijd iets inhalen, was het idee.' Naar de HBS zat er door de situatie van zijn moeder niet in en dus doorliep hij de MULO en de Kweekschool en haalde hij naast zijn werk een tweede- en eerstegraads onderwijsbevoegdheid Nederlands voor de middelbare school.

Kritisch denken

Zijn hart lag bij de literatuur en dus meldde hij zich in 1971 bij de RUG voor zijn doctoraal Nederlands, hoofdvak letterkunde, maar moest van de toenmalige hoogleraar Sassen gewoon in het eerste jaar beginnen. 'Alsof mijn MO-A en -B-diploma niets betekenden! In Amsterdam heb ik heel snel mijn kandidaatsdiploma behaald. Toen kon Sassen me niet meer weigeren, maar achteraf had hij wel een beetje gelijk. Die MO-opleiding was heel degelijk, maar berustte vooral op feitenkennis. Echt kritisch denken heb

>> vervolg op pagina 6

TEKST >
MARJAN BROUWERS
FOTO >
STIJNTJE DE OLDE

<< vervolg van pagina 5

‘Helaas is jeugdliteratuur ook op de pabo een ondergeschoven kindje’

ik pas op de universiteit geleerd. Vooral van Blok en Sicking en toch ook van Sassen, die me eindeloos bezighield met een artikel over de verkleinwoorden. Nog steeds kan ik een hele middag doen over het verzetten van een komma.’ Na zijn afstuderen deed hij letterkundig onderzoek naar Vestdijk, met publicaties in het tijdschrift *Bzzlletin*, maar hij zag af van een promotieplaats. ‘Wetenschap en fantasie staan haaks op elkaar. In de wetenschap kun je niet fantaseren. Ik koos voor de creativiteit van de fantasie.’ Vanaf 1989 verscheen elk jaar een boek van zijn hand en in 1998 nam hij ontslag als pabo-docent om fulltime schrijver te worden.

Een extra laag, reflectie, kinderen aan het denken zetten: dat zijn elementen die volgens hem in elk goed jeugdboek thuishoren. ‘Het beschrijven van de actie alleen is te oppervlakkig. Kinderen houden van avontuur, maar ik wil ze graag iets extra’s meegeven. Reflectie oproepen is moeilijker dan actie bieden.’ Wat niet wil zeggen dat zijn jeugddetectiveboeken niet spannend zijn. Het liefst geeft hij de clou pas weg op de allerlaatste pagina of beter nog met het laatste woord. Schrijven is een vak en vaak een worsteling, vindt hij. En soms lukt het niet: hij heeft boeken geschreven die nooit een boek werden.

Belediging

Als docent deed hij er op de pabo alles aan om aanstaande leerkrachten zijn liefde voor de literatuur mee te geven. ‘Helaas is jeugdliteratuur ook op de pabo een ondergeschoven kindje. En dat is jammer, want juist door te lezen leer je.’ Dat gebrek aan liefde voor het lezen merkt hij soms ook tijdens schoolbezoeken. ‘Er zijn leerkrachten die een bezoek van een schrijver voorbereiden als een hoogtepunt van het jaar, maar er zijn er ook die achterin de klas gaan zitten corrigeren.’

‘Weet je wat de ergste belediging voor een kinderboekenschrijver is? De vraag wanneer je eindelijk eens een boek gaat schrijven voor volwassenen!’ Schrijven voor kinderen is volgens hem niet wezenlijk anders dan schrijven voor volwassenen. ‘De vertelwijzen zijn gelijk en alles kan te berde komen. Je houdt wat meer rekening met wat een kind weet, maar je moet een kind nooit onderschatten. Een jeugdboek maken is net zo moeilijk als een boek voor volwassenen schrijven. Ik las op mijn achtste Jacob van Lennep, een dikke historische pil over ridders en veldslagen. Een boek van mijn moeder, helemaal geen kinderboek en ik genoot ervan. Ook in je taal hoef je niet altijd voor de eenvoud te kiezen. Mensen leren het meest als ze de grens bereiken van het niet-begrijpen. Als je alleen woorden gebruikt die ze kennen, komen ze niet verder.’

Alumnus schrijft kinderboek

Behalve Harm de Jonge schrijven er meer alumni kinderboeken. Een greep:

Tjibbe Veldkamp (1962) / Psychologie 1988
Tjibbe Veldkamp woont in Groningen en schrijft het liefst, samen met een illustrator, prentenboeken. Zijn boek *SMS* werd in 2007 bekroond met een Vlag en Wimpel, hij ontving Zilveren Griffels voor *Agent en Boef* en *Tiffany Dop*. In 2011 schreef hij het Kinderboekenweekgeschenk. In 2014 verschenen *Diego le Dompteur* – illustrator Philip Hopman – en *Agent en Boef en het boefvangfeest* – met illustrator Kees de Boer. › **www.tjibbeveldkamp.nl**

Christien Boomsma (1969) / geschiedenis 1993
Spookbeeld
Christien Boomsma woont in Visvliet en is schrijfster van spannende jeugdfantasy. Ze debuteerde in 2009 met *Zus voor één nacht* bij uitgeverij De Vier Windstreken. In juni van dit jaar verscheen haar vijfde boek.
› **www.christienboomsma.nl**

Alexandra Penrhyn Lowe (1974) / geschiedenis 2001
Alexandra Penrhyn Lowe is de (anonieme) auteur achter de immens populaire boeken bij de televisieserie *Het Huis Anubis*. Van deze boeken werden in totaal maar liefst 1 miljoen exemplaren verkocht. Ze schreef bovendien mee aan de scenario’s voor de beide Anubisfilms en schreef de dialogen van de laatste K3-film.

Annejoke Smids (1963) / Engels 1997
Annejoke Smids woont in Groningen en schrijft historische jeugdboeken. Haar eerste boek, *Piratenbloed*, kreeg in 2004 de Vlag en Wimpel. *Verlaten* – haar meest recente boek – speelt zich af in 1733 en gaat over Vincent, zoon van een rijk VOC-koopman, die voor straf op een van zijn vaders schepen naar Indië wordt gestuurd. › **www.annejokesmids.nl**

Fedor de Beer (1975) / promotie GMW, pedagogiek 2008
Het Kindertransport
Het eerste kinderboek (10+) van Fedor de Beer gaat over de kindertransporten met Joodse kinderen die op 6 en 7 juni 1943 vanuit Kamp Vught vertrokken.
› **www.unieboekspectrum.nl** › € 15,99 › e-book € 11,99

Itie van den Berg (1952) / psychologie 1982 en **Anita Middel** (1964) / Nederlands 1988
De krokomingo en andere verhalen
Toneellezen voor groep 5, 6, 7 › **www.eduforce.nl** › € 37,95

Caja Cazemier 1958 / Nederlands 1984
Verboden terrein
Een jeugdroman over een jongen die kiest voor de dood. Zijn vrienden blijven achter. › **www.ploegsma.nl**

Onderzoek boodschap kinderboeken
Over de boodschap van kinderboeken doet **Sanne Parlevliet** onderzoek aan de RUG. Ze kreeg daarvoor een Veni-subsidie van NWO.
Zie ook **www.unifocus.nl** van 26 september 2012.

STELLING > *‘It is true that stereotypes work to some extent, but just the simple fact of*

FOTO JOSÉ FUSTÉ RAGA/ANP FOTO

‘Ik speur jonge maatschappelijk vernieuwers op’

De Vredesbrug in Tbilisi

Georgië, het land van groene bergen en overvloedige wijn. Waar ’s zomers de grote Russische schrijvers neerstreken. En waar in 2008 nog Russische bommen vielen. Daar is Inge Snip (29), alumna rechten, naarstig op zoek naar een huis met een tuin. ‘Ik woon nu in Tbilisi op een flat, in een mooie wijk. Maar ik heb twee honden…’

Nadat ze allerlei bestuurswerk had gedaan, hoefde Inge Snip nog maar twee vakken voor haar bachelor internationaal en Europees recht. Dat alleen leek haar wat saai, dus dacht ze aan vrijwilligerswerk in het buitenland. In de UK zag ze een piepklein advertentietje voor een milieuproject in Georgië. In de studentenpolitiek had ze zich al met milieu beziggehouden, dus ze waagde het erop. In Tbilisi lanceerde ze een campagne met hippe shoppers om de hoeveelheid plastic tasjes te verminderen.

Na Georgië combineerde ze de afronding van haar bachelor met werk bij de VVD in het Europarlement. Met veel plezier, maar: ‘In Brussel kwam ik er achter dat zo’n logge organisatie eigenlijk niets voor mij was en ik het fijner vind om sneller resultaat te zien.’ Ook realiseerde ze zich dat ze voor een eventuele internationale carrière baat zou hebben bij een internationale master. Ze vijzelde haar Russisch op in Kiev en deed een master Sovjetpolitiek in Uppsala. Voor haar afstudeeronderzoek ging ze naar Columbia University in New York. Maar toen ze haar Zweedse masterdiploma op zak had, was het crisis. De banen lagen niet voor het oprapen.

Inge Snip

Lobbytraject

Snip besloot in 2011 te gaan wonen in Tbilisi – waar ze toch al om de haverklap kwam – en bouwde er als freelancer een houtje-touwtjebestaan op. ‘Gelukkig is het leven hier niet duur.’ Snip gaf Engelse les, schreef subsidieaanvragen voor ngo’s, deed wat er maar op haar pad kwam. Maar inmiddels is ze heel gelukkig met haar werkportefeuille. Ze heeft nog enkele privéleerlingen, ze doceert aan twee universiteiten én ze werkt voor een ngo waarover ze met enthousiasme vertelt: Edgeryders.

‘Ik speur jonge maatschappelijk vernieuwers op, die door hun innovatieve werk buiten alle gewone subsidieregelingen vallen. Ik breng ze met elkaar in contact, zorg dat ze de begeleiding en training krijgen die ze nodig hebben. Alles gaat op een snelle, frisse manier. “Pedestrian rights” wil bijvoorbeeld met kunst publieke aandacht trekken. Maar ze hadden geen geld voor kantoorspullen. In een mum van tijd had ik ze in contact gebracht met Jumpstart, een grotere organisatie, die nog wel wat dingen voor hen had liggen. Of de activisten die strijden voor het behoud van Vake Park, waar een hotel gebouwd gaat worden. Dat soort verzet is helemaal nieuw voor Georgië, dus weten mensen hun weg nog niet makkelijk te vinden. Ik zette ze op het spoor van de ontwikkelingsorganisatie van de VN, die hen hielp met een lobbytraject.’

Een andere organisatie waar Snip wel eens voor werkt, richt zich op vluchtelingen uit Abchazië en Ossetië. Dat zijn regio’s die zich van Georgië hebben afgescheiden en aansluiting zoeken bij Rusland. De situatie in Oekraïne – een land dat duizenden kilometers verderop ligt, maar een geschiedenis met Georgië deelt – is een dagelijks gespreksonderwerp in Tbilisi. ‘Mensen leefden altijd met het idee dat Rusland misschien op hun land aasde, maar dat ze beschermd zouden worden. Ze rekenden op Europa en de VS. Dat gevoel van zekerheid is nu helemaal weg.’

TEKST > **FRANKA HUMMELS**

Postdoc Viktor Venhorst bestudeert een roerige periode in een mensenleven. Hij onderzoekt de tijd vlak na het afstuderen, een tijd waarin keuzemomenten elkaar in een snel tempo opvolgen. De econoom en demograaf constateert dat elke individuele worsteling uniek lijkt, maar dat – gezien op macroniveau – niet is.

Alumni *on the move?*

TEKST > **HINKE HAMER**

Toen Viktor Venhorst zijn studie economie afrondde, zag hij zijn studiegenoten één voor één uit Groningen vertrekken. Allemaal verlieten ze hun studiestad om hun geluk te beproeven bij ministeries in Den Haag en banken in Amsterdam. Zelf was hij ook wel verleid, maar flirten met de Randstad kwam er niet van. Liever dan zijn vrienden achterna te reizen, plakte hij aan zijn economiestudie een masteropleiding demografie vast. Zijn tweede studie liet hem zien dat achter de cijfers waarmee hij gewend was te werken, individuen bestaan – 'een nuttige cultuurshock'. Al snel werd hem duidelijk dat hij niet voor het bedrijfsleven, maar voor de wetenschap is geboren.

Venhorst promoveerde op het vertrekgedrag van afgestudeerden. Dat hijzelf – 'de plakker' – en zijn studiegenoten – 'de vertrekkers' – het onderwerp van zijn onderzoek vormden, maakte zijn proefschrift tot een haast autobiografische studie. Nóg meer bewust van zijn uitzonderlijke besluit in Groningen te blijven, werd hij zich toen hij uit zijn dataset concludeerde dat van alle RUG-alumni de economen het vaakst naar de Randstad vertrekken.

Twijfelen

Viktor Venhorst doet, gezien op microniveau, onderzoek naar een van de meest roerige tijden in een mensenleven: de periode vlak na het afstuderen. Als plotseling de scriptie is ingeleverd, slaan veel kersverse alumni aan het twijfelen. De grote leegte na de studie boezemt angst in of maakt somber, maar kan ook hoopvol stemmen, vooral voor high-potentials die de banen voor het uitkiezen hebben. Maar wat als dat felbegeerde contract in Amsterdam binnen is, verhuist de alumnus dan achter zijn jaarcontract aan of blijft hij forenzen? En de verhuizer, is hij blij met zijn keuze of ligt hij tot zijn pensioen in de spagaat Groningen-Amsterdam?

'Een hoop gedoe op individueel niveau', vat de onderzoeker deze ingewikkelde periode samen. Gedoe dat voor veel alumni uniek lijkt, maar het – getuigen de statistieken – niet is. Gezien op macroniveau worstelen hele volksstammen met hetzelfde, zegt Venhorst. 'Half Amsterdam denkt: ik heb Groningen nu wel verruild voor Amsterdam, maar wat nu?'

Brain gain

Lang veronderstelden lokale overheden en bedrijfsleven dat alumni en masse richting het westen trekken. De uittocht – die niet alleen Groningen, maar ook steden als Tilburg, Enschede en Leeuwarden leek te treffen – zou leiden tot verlies van kennis en talent en maakte dat veel beleidsmakers met de handen in het haar zaten.

Onnodig, zo toonde Venhorst aan met zijn onderzoek *Brain drain of brain gain* (2011). Zijn eerste wapenfeit bestond eruit dat hij aantoonde dat de brain drain een illusie is. Zijn studiegenoten mogen dan naar het Beloofde Land zijn vertrokken, reden tot paniek is er niet. 'Zeventig procent van de Groningse alumni trekt weg: meer vrouwen dan mannen en meer universitair dan hbo-geschoolden. Voor een deel betreft het economen, die zich aangetrokken voelen tot management- of bestuursfuncties binnen grote bedrijven en op ministeries, voor een ander deel zijn het rechtenstudenten die naar de Zuidas trekken. Die cijfers kunnen nerveus maken. Maar dat zeventig procent vertrekt uit Stad, betekent tegelijk dat dertig procent van de afgestudeerden in Groningen blijft. Per saldo haalt de stad dus mensen binnen.'

Weinig prettiger voor een wetenschapper dan zijn onderzoeksresultaten direct vertaald te zien naar de praktijk. Het overkwam Venhorst. 'In beleidsnotities van de gemeente Groningen gold tot een paar jaar geleden de mantra: brain drain is een ramp en moet gestopt worden. Sinds ons rapport is de angel eruit. De laatste drie jaar richten beleidsmakers zich meer op de blijvers en staan ze bijvoorbeeld stil bij de vraag of er mogelijk sectoren in Groningen zijn die moeite hebben om goed personeel te vinden, om dáárop vervolgens te kunnen inspelen. Dat is zinvoller dan een paniekerige aanpak die is ingegeven door de vraag: Help! Hoe houden we die zeventig procent tegen?'

Rommelig

In zijn huidige onderzoek gaat Venhorst een stap verder. Bestudeerde hij voorheen de

STELLING > *'In the Netherlands you are super lucky if you have two things for a long time: your bike and sunny*

FOTO CHRISTIAAN TRIEBERT

Van de 100 RUG-afgestudeerden

	in het Noorden	in Stad Groningen
woonden er op hun 16de	54	5
werken er 1,5 jaar na afstuderen	40	22
wonen er 1,5 jaar na afstuderen	42	29

'eerste verhuisbewegingen' van oud-studenten, momenteel onderzoekt hij hoe alumni zich gedragen in de jaren daarna. Voor veel alumni lijkt het stof dan even neergedaald, want de eerste – arbeidsmarkt-gedreven – keuze is gemaakt. Maar dan gaan nieuwe factoren een rol spelen, zoals een partner (deze?), een kind (wanneer?) en samenwonen (waar?).

Hoe langer afgestudeerd, hoe verder de levens van alumni logischerwijs uiteenlopen. Toch kan Venhorst, op basis van CBS-data die hem helpen oud-studenten op microniveau te volgen, een tweedeling maken. 'Voor een deel van de alumni gebeurt er, als zij eenmaal een baan hebben, niks meer. Deze 'stabielen' snuffelen niet bij een ander bedrijf, verhuizen niet meer en kabbelen rustig door tot aan de pensioengerechtigde leeftijd. Een ander deel doorloopt – vrijwillig of onvrijwillig – een rommeliger levenspad.'

De laatste jaren werkt hij veel samen met collega's die zich bezighouden met wonen, bevolkingskrimp en de arbeidsmarkt, waardoor hij zijn eigen onderzoeksgebied, de mobiliteit van afgestudeerden, kan relateren aan andere gebieden. 'Samen met RUG-geograaf Sierdjan Koster deed ik recent onderzoek naar ondernemerschap. Veel studierichtingen stimuleren ondernemerschap naast de opleiding. Wij onderzochten of studentondernemers hun eventuele succes ook na de studie kunnen behouden. In ons rapport "Geslaagd in de stad" concluderen we dat velen hun bedrijfjes na afstuderen hebben opgedoekt of een sluimerend bestaan laten leiden. Ook vonden we dat de bedrijven van student-ondernemers het later niet beter doen dan die van hun studiegenoten.' Ook deze ontdekking is beleidsmatig interessant: 'Als de RUG met het stimuleren van ondernemerschap de beste bedrijfjes eruit hoopt te filteren, dan lukt dat niet.'

Troostrijk

Elke studie die Venhorst publiceert roept nieuwe onderzoeksvragen op, hij kan nog jaren voort. Is de vertrek- en blijfdeskundige zelf van plan ooit uit Groningen te vertrekken? Een terugkeer naar Almelo, waar zijn roots liggen, sluit hij uit. Wel is een vertrek richting de Randstad soms onderwerp van gesprek in huize Venhorst. Want hoewel hij zelf 'aardig hosanna gaat' en 'de leukste baan van de wereld' heeft, gaat het hem aan het hart dat zijn vriendin in de noordelijke provincies geen baan kan vinden. 'Neeltje heeft kunstgeschiedenis gestudeerd en is gespecialiseerd in middeleeuwse Italiaanse fresco's. Een prachtig vak, maar in Groningen zijn helaas weinig middeleeuwse Italiaanse fresco's te vinden. Om precies te zijn: nul.' Hij is even stil. Dan, glimlachend: 'Troostrijk, toch? Zelfs de autoriteit op het gebied van vertrekken of blijven, die zijn studie, promotie én zijn postdoconderzoek in Groningen voltooit, worstelt met exact dezelfde vraagstukken als álle alumni in zijn dataset.'

Viktor Venhorst (1979) studeerde economie (2004) en demografie (2006) aan de RUG, waar hij momenteel postdoc is aan de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen. Zijn rapport *Brain drain of brain gain* verscheen in 2011. In 2012 promoveerde hij aan de RUG cum laude op het proefschrift *Smart move? The spatial mobility of higher education graduates*. Hij ontving er de Gratama Wetenschapsprijs 2013 voor, een tweejaarlijks eerbewijs voor vernieuwend, maatschappelijk relevant en spraakmakend onderzoek. In zijn rapport *Geslaagd in de stad* (2013) onderzoekt Venhorst de mobiliteit van afgestudeerden na de eerste verhuisbewegingen.

Alumnus schrijft boek

Leo W. Beukeboom (1962) / biologie 1987 en **Nicolas Perrin**
The evolution of sex determination
Hoe wordt het geslacht bepaald?
› ukcatalogue.oup.com › € 70,99

Esther Boontje (1965) / rechten 1990 en **Erna Oosterveen** (1965) / geschiedenis 1990
Lang zullen we leven.
Voor iedereen die opziet tegen zijn oude dag
› www.langzullenweleven.com
› € 14,95

Arineke Elsenaar (1955) / andragogiek 1991
Hoofdpijndossiers Weg ermee!
Over het oplossen en voorkomen van hoofdpijndossiers
› www.elsenaarabc.nl › € 19,50

Karel Essink (1942) / biologie 1967, promotie 1978
Stormvloed 1509 – Geschiedenis van de Dollard
Voordrachten symposium over geschiedenis Dollardgebied
› www.verdronkengeschiedenis.nl › € 21,00

Fieke Gosselaar (1982) / rechten 2007
Tussen de anderen
Literair debuut over de zelfkant van de maatschappij
› www.amboanthos.nl › € 16,99

Marjolein 't Hart (1955) / geschiedenis 1981
The Dutch wars of independence
Warfare and commerce in the Netherlands
Hoe de Nederlandse bevolking haar oorlogen tot een commercieel succes kon maken.
› www.routledge.com/books › $ 47,95

Froukje Pitstra (1977) / geestelijke verzorging 2007 en religious symbols 2009
Ontelbare enkelvouden: Dr. Anne Mankes-Zernike (1887-1972) – Een biografie
Eerste vrouwelijke predikant, feministe, vrouw van kunstschilder, zus van Groningse Nobelprijswinnaar
› www.uitgeverijmeinema.nl › € 34,50

Justus Verster (1924) / godgeleerdheid 1949, psychologie 1952, promotie 1967
De oorsprong
Het begin van het christendom
Teruggaan naar de oorsprong is niet eenvoudig.
› www.boekscout.nl › € 24,00

Margriet Weis (1981) / kunstgeschiedenis 2012
Roelof Frankot, levensweg in verf
Monografie over kunstschilder Roelof Frankot
› www.peterterbraak.nl › € 29,50

Meer boeken van alumni staan op
› **www.rug.nl/alumni/boek**

STELLING > *'Dat mensen die vaker taart eten gemiddeld niet blijer zijn dan mensen die minder taart eten,*

‘Je deed alles samen, dus waarom ook niet slapen?’

‘Mijn vriend Andries had een kamer aan de Jozef Israëlsstraat. De kamer keek uit op de Melkweg. Ik klom er haast wekelijks ’s morgens uit het raam. Andries woonde bij een hospita. Hij mocht niemand te slapen hebben en door uit het raam te klimmen ontliep ik de hospita. Ik hoefde me nog net niet aan een laken te laten zakken, maar het was wel een afstandje tot de grond.

Zelf woonde ik vlakbij, aan de Jozef Israëlsstraat 13. Ik had best naar huis kunnen gaan. Maar Andries en ik deden alles samen, dus waarom niet slapen? Het was gezellig en alles kon in die tijd. De volgende ochtend kletsten we weer door. We hadden het over het leven. Over de problemen die hij had met zijn homoseksualiteit, komend uit een gereformeerd gezin. En we hadden het over mij, hoe het nou moest als vrouwelijke dokter. Er waren amper voorbeelden van vrouwelijke specialisten. Er was een vrouw in opleiding tot chirurg, die mocht alleen plastisch chirurg worden.

In Amsterdam, waar ik uiteindelijk in opleiding kwam, vond ik na twee weken een brief over een bijscholingsavond over een behandeling van impotentie met een kunstpiemel. De brief was gericht aan “de heren assistenten”. Ik heb geschreven dat ik als dame ook wel uitgenodigd wilde worden. Meteen had ik het etiket van feministe op mijn voorhoofd.

Andries studeerde Russisch en later nog Pools. Ik was hem tegengekomen op een feest in mijn eigen studentenhuis. We werden hartsvrienden. Ik heb met hem door Polen gereisd en hem opgezocht in Leningrad, samen met zijn zuster. Toen sliep hij ook een nacht bij ons in de hotelkamer, op de grond geloof ik. Halverwege de jaren tachtig was dat, in de communistische tijd. De geheime politie belde de volgende dag naar zijn huis om te informeren naar die logeerpartij.

In februari was het veertig jaar geleden dat ik Andries ontmoette. Ik realiseerde het me later pas. We hebben het niet gevierd. Andries was toen ook al ziek. In juni is hij overleden aan leukemie.’

JOZEF ISRAËLSSTRAAT 1

Groningen. Universiteit. Maar ook talloze straten, huizen, bruggen, pleinen waar herinneringen liggen. Bekende oud-RUG-studenten vertellen over hun speciale plek.

Gunilla Kleiverda

(59); gynaecologe in het Flevoziekenhuis in Almere en voorzitter van Women on Waves, bekend van de abortusboot waar ze ook op meevoer en abortussen uitvoerde; studeerde geneeskunde aan de RUG van 1971 tot 1978;

> speciale plek:
Jozef Israëlsstraat 1

TEKST >
ELLIS ELLENBROEK
FOTO >
ELMER SPAARGAREN

De sociale jetlag

Veel Europeanen leven niet volgens het ritme dat hun lichaam aangeeft. Ze hebben last van een sociale jetlag. Scholieren maken 's ochtends halfslapend hun proefwerk, patiënten liggen doodvermoeid op de operatietafel en veel mensen hebben een wekker nodig om op tijd op hun werk te komen. Chronobioloog Thomas Kantermann probeert scholen, ziekenhuizen en bedrijven zover te krijgen om de kennis uit zijn vakgebied toe te gaan passen.

Een groot deel van de bevolking leeft niet zoals hun interne 'circadiane' klok eigenlijk zou willen. Ze leven met een sociale jetlag en hebben een continu slaaptekort, stelt Thomas Kantermann. 'Op werkdagen staan ze te vroeg op en op vrije dagen slapen ze uit. Naarmate het verschil tussen vrije dagen en werkdagen groter is, is ook de jetlag groter. In Europa gebruikt maar liefst tachtig procent van de mensen een wekker om wakker te worden op werkdagen. Een slecht teken: blijkbaar staan ze vroeger op dan hun natuurlijk ritme aangeeft en waarschijnlijk slapen ze niet voldoende. Een probleem, want hoe groter je sociale jetlag, des te groter de kans dat je gaat roken, overgewicht ontwikkelt of depressieve klachten krijgt.'

Ondanks alle studies die dergelijke nadelige effecten laten zien, is het extreem moeilijk om chronobiologische kennis in de praktijk te brengen, zegt Kantermann. 'Je hebt te maken met routines. Die zijn lastig te doorbreken. Een werkgever vraagt vanzelfsprekend naar diploma's en certificaten, maar niemand vraagt zich af op welk uur van de dag je het best functioneert. Samen met mijn collega's in het project OnTime, waarin verschillende onderzoeksgroepen in Nederland samenwerken, probeer ik onze wetenschappelijke theorieën ook daadwerkelijk te laten landen in de samenleving.'

Chronotypes

Kantermann gebruikt als ijkpunt in zijn onderzoek het 'middenslaappunt' van de slaap op vrije dagen.

> ‘Wat scholen hun leerlingen aandoen, is hetzelfde als wanneer ze van hun leerkrachten zouden vragen om twee uur ’s nachts voor de klas te gaan staan.’

Kantermann: ‘Als je van middernacht tot acht uur ’s ochtends slaapt, ligt je middenslaappunt om vier uur ’s nachts. Een korte slaper die van twee uur ’s nachts tot zes uur ’s ochtends slaapt, heeft ook een middenslaappunt om vier uur. Beiden hebben hetzelfde chronotype, maar een ander slaappatroon. De variatie in chronotypes is enorm. Er zijn mensen met een middenslaappunt om twaalf uur ’s nachts, maar ook mensen bij wie hetzelfde punt op twaalf uur ’s middags ligt.’

Plattelanders

Die grote variatie is deels te verklaren door onze moderne samenleving. ‘Het komt doordat de interne klok niet goed gesynchroniseerd is. In dorpen, waar mensen veel buiten zijn, is de variatie kleiner. Plattelanders zitten dichter bij het natuurlijke dag/nachtritme. Onze interne klok synchroniseert namelijk op de overgang van licht naar donker. Vaak wordt die overgang nauwelijks meer ervaren: ’s avonds, als het donker wordt, gaan de lampen aan; overdag, als de lichtintensiteit hoog is, zitten we binnen. De doorsnee Europeaan loopt of fietst per dag maar vijftien tot twintig minuten in de buitenlucht.’

Kantermann heeft een prachtige proeftuin gevonden om chronobiologische inzichten in de praktijk te testen: het Duitse stadje Bad Kissingen, van oorsprong een Kurort, dat zich als ‘chronocity’ profileert, als stad waar alles verloopt volgens het natuurlijke ritme. Organisaties op alle niveaus doen mee aan ons onderzoek, zoals bakkerijen, ziekenhuizen en scholen. Waar botst onze theoretische kennis met de maatschappelijke realiteit, waar is zij goed inpasbaar?’

Arme scholieren

Een favoriet thema van Kantermann is de vroege schooltijden, een ware nachtmerrie voor vrijwel elke scholier. ‘Van nature zijn tieners de meest late chronotypes. Waarom? Dat weten we nog niet precies, maar feit is dat we juist hen heel vroeg naar school laten komen. In Bad Kissingen worden bijvoorbeeld veel scholieren met een busje opgehaald uit naburige dorpen. Ze staan al om vijf uur ’s ochtends op en tegen acht uur beginnen de lessen. Als je bedenkt dat tieners hun middenslaappunt meestal om vijf uur ’s ochtends of later hebben, wek je ze dus midden in hun eigenlijke slaap. De meeste leraren zijn juist vroege types, ze hebben hun middenslaap rond twee uur ’s nachts. Wat scholen hun leerlingen aandoen, is hetzelfde als wanneer ze van hun leerkrachten zouden vragen om twee uur ’s nachts voor de klas te gaan staan.’

Ziekenhuizen

Ook bij ziekenhuizen hoopt Kantermann routines te doorbreken. ‘Vrijwel elke aandoening heeft een slaapcomponent, de slaap is bijna altijd verstoord. Studies laten zien dat slaaptekort verhoogde kans geeft op onder andere griep, hoofdpijn en een hartaanval. En voor alle ziekten geldt: mensen die voldoende slapen, herstellen sneller. Waarom beginnen in ziekenhuizen de rondes langs alle patiënten dan zo vroeg in de morgen? Laat ze uitslapen!’

‘Ik hoop in Bad Kissingen de ziekenhuizen zover te krijgen dat er geen patiënten meer met slaaptekort een operatie ingaan. Je zou al bij binnenkomst moeten inventariseren welk chronotype de patiënt heeft. Vroege en late chronotypes zouden op verschillende kamers moeten slapen. Plan vervolgens de operatie op een moment dat de patiënt daadwerkelijk uitgerust is. Dat scheelt geld. Mensen zullen eerder het ziekenhuis verlaten. Ook is er overtuigend bewijs dat medicatie beter werkt en minder bijwerkingen geeft wanneer je bij de toediening rekening houdt met het ritme van de patiënt in plaats van op willekeurige tijdstippen.’

Blauw licht

Kantermann ziet in dat het complex is om dergelijke systemen te veranderen: ‘Samen met mijn onderzoeksteam heb ik talloze ideeën die we in Bad Kissingen kunnen testen. We praten veel met beslissingnemers in de stad. Natuurlijk kunnen we niet alles veranderen. Mijn filosofie is: laten we kijken wat wél kan. Schooltijden en busvervoer aanpassen is misschien lastig. Als dat niet lukt, waarom verschuiven we dan niet eerst de toetsuren?’

Zelf kun je ook veel doen om je interne klok beter te synchroniseren. Meer licht in de ochtend, minder in de avond, weet Kantermann. ‘Vooral het blauwe licht is belangrijk, daar is de klok het meest gevoelig voor. Er zijn ook weklampen te koop. Maar waarom niet gewoon het licht gebruiken dat er al is? Gordijnen die vroeg in de ochtend automatisch opengaan? Of neem onze computer-, telefoon- en tabletschermen, die veel blauw licht uitzenden. We staren er ’s avonds massaal naar, maar ze ruïneren ons ritme. Het gebruik draai je niet meer terug, wel zijn er simpele programma ’s op de markt – zoals F.lux – die, afhankelijk van tijd en positie, het blauwe licht van je scherm dimmen. Je scherm wordt geelachtig. Van dit soort slimme oplossingen moeten we het hebben. Het zijn soms kleine veranderingen, maar gewoontes doorbreken kost tijd, het moet groeien. Want uiteindelijk raakt het iedereen, vierentwintig uur per dag.’

Thomas Kantermann

(Duitsland, 1979) studeerde biologie en psychologie aan de universiteit van Bielefeld. Na zijn studie deed hij neuro-embryologisch onderzoek in Rostock. Vervolgens rolde hij in de chronobiologie bij de Ludwig-Maximilians-Universität in München, waar hij promoveerde op de effecten van nachtdiensten op de gezondheid. Na zijn promotie was hij als onderzoeker verbonden aan de University of Surrey (VK) en de Charité Univesitätsmedizin in Berlijn. Sinds 2012 is Kantermann onderzoeker bij de onderzoeksgroep Chronobiologie, onderdeel van het Centre for Behaviour and Neurosciences van de RUG.

TEKST >
DOUWE VAN DER TUIN
FOTO >
CHRISTIAAN TRIEBERT

Alumnus schrijft verhaal

Bij weer en wind

In het najaar van 2007 zag ik hem voor het eerst. Een gure rukwind kwelde mijn gezicht en de hemel kon zijn tranen ternauwernood bedwingen. Naakte bomen staarden mistroostig voor zich uit. Met verkleumde schouders stond ik in de rij bij de notenkraam op de Vismarkt. Vanuit mijn rechterooghoek zag ik een mannelijke verschijning aan komen waggelen. Ik draaide mijn hoofd en keek hoe de man de hobbelige stenen van het marktplein trotseerde. Met gepaste verwondering observeerde ik zijn curieuze voorkomen. De man droeg een korte broek tot ver boven de knie gecombineerd met een smoezelig shirt waaronder zo nu en dan een streep blote buik oplichtte. Op zijn hoofd dansten enkele verdwaalde haren en zijn fijngeknepen ogen blikten door een gedateerd brilletje. Aan zijn onderbenen slobberden blauwe regenlaarzen met gele stippen. Het was alsof deze man lukraak als een eenling in de wereld was geplakt. Ik noemde hem Harold, Harold Hooglaars.
In de tijd die volgde zag ik Harold opeens overal opduiken. Harold hield van de straat. Extreme weersomstandigheden greep hij aan om zich in de stad te etaleren. Racete ik weggedoken in mijn regenpak van huis naar faculteit, dan vertoefde Harold op een bankje naast de Martinitoren. Zat ik omhuld met een wollen sjaal te studeren in café Belcampo, dan kuierde Harold ondergesneeuwd langs het raam. Zijn korte broek en regenlaarzen bleken zijn dierbaarste eigendommen, hij droeg ze altijd. Ik voelde een stilzwijgende band met Harold. De mengeling van eigenzinnigheid en idiotie, van nuchterheid en nonchalance die hij ademde, wekten een licht gevoel van idolatrie bij me op. Harold leerde me de kommer en kwel van alledag te relativeren. In de zomer van 2012 besloot ik mijn heil in Amsterdam te gaan zoeken. Ietwat melancholisch gestemd nam ik afscheid van Harold en onze wegen scheidden.
Vorige week dronk ik koffie op de Prinsengracht. Dromerig keek ik door het raam naar buiten. Het miezerde en waaide stevig. In de verte zag ik gele stippen bewegen. Het was Harold, met korte broek en regenlaarzen. Hij wandelde een steegje in en verdween tussen de seks- en coffeeshops.
Die Harold.

Mathilde Broeks (1988) / Rechtsgeleerdheid 2011

Volgend thema: Sluitingstijd
'Bij weer en wind' was het thema waarover Mathilde Broeks en anderen hun verhaal schreven. Het thema voor het decembernummer is **Sluitingstijd**.

Stuur uw verhaal van maximaal 350 woorden **uiterlijk 10 november** naar **redactieB5@rug.nl**. De mooiste, leukste of meest intrigerende herinnering aan de studententijd in Groningen wordt geplaatst in *Broerstraat 5*. De overige inzendingen voor 'Alumnus schrijft verhaal' worden gepubliceerd op www.rug.nl/alumni/verhaal.

Sterken stelt

De vaart der volkeren

Kun je het tegenwoordig nog maken om studenten te onthalen op een standaard hoorcollege? Met een docent die tweemaal drie kwartier het woord voert en naar wie de studenten al die tijd luisteren? Kun je dat maken terwijl de huidige studenten dag in dag uit met hun telefoon en iPad bezig zijn? Je zou zeggen van niet. Onderzoek bevestigt dat niet iedere student na tachtig minuten nog bij de les is. Toch is het Nederlandse onderwijsmodel nog altijd grotendeels gebaseerd op de traditionele docent die college geeft.
In mijn toespraak voor de opening van het academisch jaar stelde ik dat de universiteit in een soort stroomversnelling moet komen. En dat we meer gebruik moeten maken van de hedendaagse technische mogelijkheden, ook in het onderwijs. Andere universiteiten zijn daarin soms verder dan wij.
Een voorbeeld uit het onderwijs. Om college-uren beter te benutten, is het goed als de studenten – anders dan nu vaak gebeurt – de stof van tevoren bestuderen. Er bestaat een ICT-tool die daarbij kan helpen. De studenten krijgen de leerstof in een pdf-bestand aangeleverd. De docent meldt bijvoorbeeld dat voor een college over drie weken hoofdstuk 2 bestudeerd moet worden. Dan kan student 1 tijdens het lezen van dat hoofdstuk in dat pdf-document aangeven welke zin of passage hij niet begrijpt. Dat doet hij met een arcering, of door er een commentaarwolkje bij te zetten. Als student 2 datzelfde stukje evenmin snapt, kan hij dat eveneens in diezelfde pdf aangeven. Of hij kan erbij zetten dat hij het wél duidelijk vindt. Aldus kan de docent na drie weken precies zien waar de arceringen en wolkjes staan, en daar tijdens zijn college heel gericht op inspelen. Onder meer door de passages uit te leggen die de studenten als moeilijk ervaren.
Nog een voorbeeld. Afgelopen februari was ik in de VS om te kijken naar de ontwikkelingen in het onderwijs daar. Aan Harvard University zagen we hoe de natuurkundige Eric Masur zijn colleges in losse projecten indeelt. Zodra verschillende studenten tijdens die colleges tegen eenzelfde probleem aanlopen, legt hij het werk aan de projecten stil en gaat hij in op de theorie die met dat probleem samenhangt. Ook neemt hij tussendoor geregeld minitoetsjes af per computer, om de vorderingen en lacunes in kennis vast te stellen. Masur had veel succes met zijn aanpak en zijn vakken zijn populair bij de studenten.
Natuurlijk is niet iedereen een even begenadigd docent als Eric Masur. En zijn er aan de RUG begenadigde docenten die hun gehoor wél tweemaal drie kwartier weten te boeien. Maar waar het mij om gaat, is dat er veel kansen en mogelijkheden zijn om de onderwijskwaliteit te verbeteren, en dat we die nog te weinig benutten. Mij heeft die studiereis de ogen geopend. Als ik in het seizoen 2015-2016 weer colleges ga geven, zal ik de dingen proberen toe te passen die ik op onze reis heb gezien. Mee in de vaart der volkeren!

Opgetekend door Edzard Krol.

Prof.dr. Elmer Sterken
rector magnificus

VERTALER EDZARD KROL

‘Je vertaalt geen zinnen, je vertaalt betekenis’

Edzard Krol, alumnus Nederlands 1990, is de vertaler van *Stoner*, de roman van John Williams. In de VS had het boek weinig opzien gebaard, maar vijftig jaar later werd het in Nederland een groot succes. Krol vertaalde ook Williams’ *Butcher’s Crossing* en *Augustus*, dat onlangs verscheen.

Toen Edzard Krol (51) de opdracht kreeg het boek *Stoner* van John Williams (1922-1994) te vertalen, leek dat niets bijzonders. De uitgever zei wel dat hij er veel van verwachtte, maar daar was eigenlijk geen reden toe. Het boek kwam immers uit 1965 en was in de Verenigde Staten nooit een groot succes geworden. ‘Toch had ik, toen ik het eenmaal ging lezen, meteen door dat het niet zomaar een boek was,’ zegt Krol.

Jarenlang verdiende hij zijn geld voornamelijk met tekstschrijven, onder andere voor de Rijksuniversiteit Groningen. Een jaar of tien geleden vroeg een vriend hem te helpen bij het vertalen van een boek. Krol stond er niet om te springen. ‘Ik vond het gek dat hij mij vroeg. Ik had immers geen Engels gestudeerd en had nooit belangstelling voor vertalen getoond.’ Toch begon hij aan de klus, en meer opdrachten volgden. Waaronder *Stoner*.

Het boek gaat over een boerenzoon die docent Engels wordt aan de universiteit. Het is het verhaal van een doodgewone man met tekortkomingen, die geluk en teleurstellingen meemaakt. Een meesterwerk, meent Krol. ‘Er staat geen woord te veel in, werkelijk elke zin is raak.’ Dat het boek in de jaren zestig niet aansloeg, kan hij wel verklaren. Destijds waren experimentele romans populair, en met die mode ging John Williams niet mee. ‘Het is gewoon een goed verhaal, geschreven met enorm veel vakmanschap.’

Signeren

De ene druk volgde op de andere. Tot nu toe werd het boek in Nederland meer dan 250.000 keer verkocht. Dat succes straalt ook op Krol af. ‘Als mensen horen dat ik de vertaler ben, zijn ze soms vol bewondering. Dan zeg ik: ”Ho, ik heb het niet geschreven, hoor!” Bij de presentatie van *Augustus* gaf ik een lezing. Nadien werd mij nota bene gevraagd boeken te signeren. Tja, dat heb ik toen maar blijmoedig gedaan.’

Dat *Stoner* gewaardeerd wordt doet hem goed. Of hij trots is? Dat vindt hij een groot woord. ‘Ik ben trots op mijn vertaling, maar het succes hangt van zoveel factoren af. Daarin ben ik maar een heel kleine schakel.’ Natuurlijk, hij weet ook wel dat hij iets goed doet. Ze vragen hem niet voor niets – eerst voor *Stoner*, inmiddels vertaalde hij ook *Butcher’s Crossing* en *Augustus*, de andere grote romans van John Williams. ‘Als vertaler profiteer ik van mijn eigen schrijfervaring. Ik heb geleerd dat elke zin in een verhaal iets moet meedelen. Je vertaalt geen zinnen, je vertaalt betekenis.’

Aan tekstschrijven komt Krol nauwelijks meer toe. Hij schrijft alleen nog vier keer per jaar samen met rector magnificus Elmer Sterken diens column in *Broerstraat 5*. Rijk wordt hij niet van vertalen, maar hij kan er goed van leven. ‘Dankzij het succes van *Stoner* kan ik nu het dak van mijn huis laten vervangen.’ Hij is begonnen aan een nieuw project, *Crossing to Safety* van Wallace Stegner. Daarna volgt nog een boek van John Williams, zijn debuutroman uit 1948 *Nothing but the Night*. ‘Ik weet inmiddels dat een boek fascinatie in me moet oproepen. Dat is een voorwaarde om er iets van maken. Vertalen is een wisselwerking tussen mij en het boek.’

TEKST > **DORIEN VRIELING**
FOTO > **REYER BOXEM**

2014 | 400 jaar
rijksuniversiteit groningen

Lustrumbode RUG 400: één van de negen faculteiten aan het woord / nummer 9

FOR INFINITY

for infinity 400

SAMENSTELLING > **KIRSTEN OTTEN**

RUG ONDERZOEKT AARDBEVINGS-BELEVING

FOTO ANP / GATRINUS VAN DER VEEN

GRONINGEN / 22 MEI 2014

> De eerste fase van het onderzoek naar de beleving van gaswinning uit het Groningen-gasveld en de gevolgen hiervan, uitgevoerd onder leiding van hoogleraar Linda Steg, is afgerond. Voor het onderzoek – uitgevoerd door de RUG in opdracht van de NAM – hebben 390 mensen uit verschillende delen van de provincie een vragenlijst ingevuld. Hieruit blijkt onder andere dat gaswinning voor veel deelnemers niet helemaal hoeft te stoppen, mits schade kan worden voorkomen en zo nodig hersteld. Verder blijkt dat men kritisch is ten opzichte van de NAM en de rijksoverheid. De provincie en gemeenten genieten meer vertrouwen. De tweede fase van het onderzoek loopt inmiddels.

IN MEMORIAM

IVAN GADOUREK (1923-2013)

Een wetenschapper pur sang, altijd op zoek naar die *verdammte Wirklichkeit*, is op 23 april overleden. Ivan Gadourek, op de vlucht voor het communisme in Tsjecho-Slowakije, kreeg in 1948 in Nederland politiek asiel. Hij promoveerde vervolgens in Leiden op *The Political Control of Czechoslovakia*, waarna de befaamde socioloog Pieter Jan Bouman hem in 1958 naar Groningen haalde. Hier leverde hij een belangrijke bijdrage aan de verspreiding van de nieuwste methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek. De dreiging van het

JULIANA EREDOCTOR SOCIALE WETENSCHAPPEN

GRONINGEN / 24 JUNI 1964

> Na een wat onduidelijke start in 1963, met onder koningin Juliana zal de jonge faculteit een eredoctoraat in de sociale wetenschappen verlenen. De plechtigheid, voor de gelegenheid was uitgezocht, is op verzoek van hare majesteit weer opgeborgen. De koningin

communisme bleef hij zijn leven lang voelen. Heel concreet werd dit, toen na de Wende bleek dat een van zijn vrienden al die jaren voor de Tsjechische geheime dienst heeft gespioneerd. Voor zijn wetenschappelijke verdiensten ontving Gadourek onder andere eredoctoraten aan de universiteiten van Utrecht en Brno.

COLLEGEZAAL VERNOEMD NAAR PSYCHOLOOG HEYMANS

GRONINGEN/ 15 JUNI 1930

> De zaal in het Academiegebouw waarin de eerder dit jaar overleden prof. dr. Gerard Heymans (1857-1930) gewoonlijk college gaf, heet vanaf vandaag de Heymanszaal. Dit ter nagedachtenis van de grondlegger van de experimentele psychologie in Nederland. In 1892 richtte deze het eerste psychologische laboratorium van Nederland op. Faam verwierf hij met zijn temperamentenleer volgens de 'karakterkubus'. Als rector magnificus hield Heymans in 1909 zijn beroemde rede over 'De toekomstige eeuw van de psychologie'.

'We moeten het onderwijs verbeteren, niet verder overhoop halen'

GREETJE VAN DER WERF
HOOGLERAAR ONDERWIJZEN EN LEREN

'De onsolidaire homo economicus neemt maar een klein percentage van de bevolking in'

WIM K.B. HOFSTEE
EM. HOOGLERAAR PSYCHOLOGIE

andere verwarring over een bestuursreglement, treedt de Faculteit der Sociale Wetenschappen van de RUG vanmiddag voor het eerst officieel naar buiten: Aan ter ere van het 350-jarig bestaan van de universiteit, vindt plaats in de Martinikerk. De fraaie stoel uit het Groninger Museum voor Stad en Lande, die speciaal heeft te kennen gegeven 'op soortgelijke plaatsen te willen zitten als de overige eredoctores'.

BELLEN OP DE FIETS GEVAARLIJK

GRONINGEN / 22 OKT 2012

> Experimenteel psycholoog Dick de Waard heeft het telefoneergedrag van fietsende Groningers geobserveerd. Zo'n drie procent blijkt al fietsend in de weer te zijn met zijn telefoon. Van die drie procent is een op de zes aan het sms'en. Experimenteel onderzoek heeft aangetoond dat bellende fietsers niet alleen langzamer fietsen, ze slingeren ook meer en rijden verder van de stoep af. Een ander belangrijk effect is dat men meer informatie uit de omgeving mist.

VROUW IN VAKGROEP BAART ONRUST

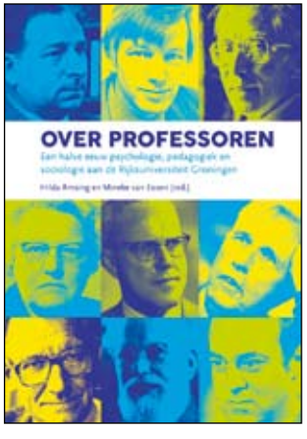
GRONINGEN / JUNI 1980

> Binnen de uitsluitend uit mannen bestaande vakgroep Arbeids- en Organisatiepsychologie is onrust ontstaan over de aanstaande indiensttreding van een vrouwelijke collega. De parttime medewerkster zal een project over huishoudelijke arbeid gaan begeleiden. Tegenstanders wijzen op het geïsoleerde karakter van de positie binnen de vakgroep en op de krapte op de arbeidsmarkt. 'Een vrouw aantrekken omdat zij vrouw is, is onjuist.' Studenten vinden echter dat begeleiding van een project over huishoudelijke arbeid niet van een man kan komen.

ADVERTENTIE

OVER PROFESSOREN

EEN HALVE EEUW PSYCHOLOGIE, PEDAGOGIEK EN SOCIOLOGIE AAN DE RIJKSUNIVERSITEIT GRONINGEN

Redactie
Hilda Amsing & Mineke van Essen
Uitgever
Koninklijke Van Gorcum, Assen

248 pagina's, geïllustreerd, hard cover, 2014
Prijs
€ 39,95

Verkrijgbaar in de boekhandel.

DECAAN HENK KIERS / COMMENTAAR

GMW is een sociale faculteit, die dit jaar al vijftig jaar midden in de maatschappij staat. Dat geldt voor onze thematiek, maar ook voor de faculteit als studie- en werkplek. Wij zien zowel onderwijs als onderzoek als een gezamenlijke onderneming. Voor succesvol studeren en onderzoek is de organisatie als geheel minstens zo belangrijk als het individu.
Momenteel 'bevolken' zo'n 4000 studenten onze drie bachelor- en zes master opleidingen. Het aantal buitenlandse instromers is met de start van de internationale bachelor psychologie in 2007 flink toegenomen en ligt momenteel rond de 400 per jaar.
GMW is penvoerder van het RUG-speerpunt Sustainable Society. Binnen dit kader doen we onderzoek naar maatschappelijke en gedragswetenschappelijke aspecten die bepalen in hoeverre de maatschappij duurzaam is. Hiertoe onderzoeken wij hoe mensen omgaan met vernieuwingen in de maatschappij op technisch en sociaal vlak. We zoeken antwoorden op vragen als 'Hoe kun je voorkomen dat mensen buiten de boot vallen, of dat groepen marginaliseren?'
Onze onderwijs- en onderzoeksvormen worden geregeld vernieuwd, dikwijls op initiatief van de medewerkers. Eigen initiatief en verantwoordelijkheid zien wij als voorwaarden voor succes in elke organisatie, dus ook in de onze!

Suikerziekte veiliger te lijf
Doorbraak in het onderzoek

Het lijkt wel een wondermiddel. Inspuiten van het hormoon FGF1 blijkt ervoor te zorgen dat bij muizen met diabetes type 2 de bloedsuikerspiegel dagenlang normaal blijft. Zonder bijwerkingen. Deze ontdekking leverde Hans Jonker, universitair hoofddocent bij de medische faculteit/UMCG, afgelopen zomer opnieuw een publicatie in *Nature* op.

Suikerziekte is een groeiend probleem. Vooral diabetes type 2 of 'ouderdomssuiker' komt steeds vaker voor. Bij deze ziekte verliest het lichaam zijn gevoeligheid voor het hormoon insuline, dat essentieel is bij het regelen van de hoeveelheid suiker in het bloed. Te veel suiker in het bloed is op de lange duur schadelijk voor het lichaam, maar bij te weinig suiker kan de diabeet acuut een 'hypo' krijgen en het bewustzijn verliezen.

Er zijn geneesmiddelen, zoals de zogeheten TZD's, die de gevoeligheid voor insuline kunnen verbeteren. 'Maar TZD's hebben ook een aantal vervelende bijwerkingen, zoals oedeem en botontkalking, maar ook hartfalen,' vertelt Hans Jonker. 'Inspuiten van insuline is uiteraard ook een optie, maar dit heeft weer het probleem dat een te hoge dosis kan leiden tot een hypo.'

Toeval

Jonker is universitair hoofddocent bij de afdeling Kindergeneeskunde van de medische faculteit en het UMCG. Hij zoekt naar een veilig alternatief middel voor diabetespatiënten via een spoor waar hij zeven jaar geleden bij toeval op terechtkwam. 'Ik werkte als postdoc in de Verenigde Staten, in het Salk Institute for Biological Studies,' vertelt hij. 'Daar ontwikkelde ik een techniek om te onderzoeken welke factoren betrokken zijn bij het aan- en uitzetten van bepaalde genen, onder meer het gen dat zorgt voor de aanmaak van het hormoon FGF1. We wisten al dat dit hormoon de groei van cellen stimuleert in celkweken, maar niet wat het in het lichaam doet.' Het onderzoek van Jonker toonde aan dat FGF1 op zijn beurt weer wordt geactiveerd door een eiwit met de naam PPARγ. 'En dat eiwit was toevallig ook bekend als het aangrijpingspunt voor de TZD-geneesmiddelen tegen diabetes type 2. We hadden dus – zonder daar naar op zoek te zijn – een link gevonden tussen FGF1 en suikerziekte.'

Overgewicht

Met deze aanwijzing – dat FGF1 een rol speelt bij suikerziekte – ging Jonker verder. Hij zette een onderzoek op met muizen die geen FGF1 meer konden maken. Het bleek dat het hormoon FGF1 aanpassingen van het vetweefsel reguleert in tijden van meer of minder aanbod van voedsel. 'Wanneer we die dieren een vetrijk dieet voerden, bleken ze sneller dan normaal diabetes type 2 te krijgen. En ze waren niet goed in staat vetten op te slaan en te gebruiken, vooral in het buikvet.' Bij de mens is buikvet een belangrijke risicofactor voor het ontstaan van diabetes. FGF1 speelt daarbij dus een cruciale rol.'

Die ontdekking leverde Jonker in 2012 al een *Nature*-publicatie op. Hij was toen twee jaar in dienst van het UMCG. Deze zomer publiceerde hij een vervolgonderzoek, opnieuw in *Nature*. 'De eerste publicatie was vooral fundamenteel, interessant voor onderzoekers. De tweede is mogelijk van groot belang voor patiënten.'

Voor het nieuwe onderzoek spoten de onderzoekers FGF1 in bij muizen met diabetes type 2. Wat ze zagen was ronduit spectaculair: 'Het bloedsuiker bleef maar liefst drie dagen lang normaal. Dat was echt een opvallend resultaat, want het effect van ingespoten insuline verdwijnt veel sneller. Bovendien had eerder onderzoek laten zien dat FGF1 binnen de kortste keren verdwijnt uit het bloed. Dat het toch zo lang werkt, was dus onverwacht. Mogelijk bindt het aan een doelwit buiten de bloedbaan en blijft daar dan nog een poos actief.'

Muizen

Daarnaast bleek dat een injectie met FGF1 nooit een te laag bloedsuiker veroorzaakt, zoals met insuline gebeurt wanneer een patiënt niet heel zorgvuldig de toe te dienen dosis bepaalt. 'Zelfs bij een hoge dosis FGF1 ontstaat er geen hypo,' zegt Jonker. Bovendien is het een lichaamseigen hormoon, dus dat verkleint de kans op bijwerkingen. 'We hebben muizen maximaal vijf weken behandeld, en in die tijd zagen we geen bijwerkingen. Wel waren er nog andere positieve effecten, de muizen werden gevoeliger voor insuline, en vervetting van de lever verdween vrijwel geheel.'

Toch was er wel een punt van zorg, erkent Jonker. 'FGF1 werd in eerste instantie bekend als een hormoon dat de groei van cellen stimuleert. Daarmee is er dus een kans dat het op termijn ongebreidelde celgroei, dus kanker, kan veroorzaken.' Maar dat probleem lijkt oplosbaar. 'We zijn erin geslaagd een heel klein stukje van het eiwit af te knippen en wel zó dat het niet langer de celgroei stimuleert, maar nog steeds positieve effecten heeft op het bloedsuiker, insulinegevoeligheid en leververvetting.'

Te mooi

Een middel dat de bloedsuikerspiegel zonder bijwerkingen of gevaar voor overdosering reguleert en geen bijwerkingen heeft. Dat klinkt bijna te mooi om waar te zijn. 'Maar de weg van een goed resultaat bij muizen tot een geneesmiddel dat bij de apotheek ligt, is lang,' waarschuwt Jonker. Er zijn al vergevorderde plannen voor de eerste testen bij patiënten met suikerziekte. 'Dat gebeurt in eerste instantie in de VS. Ik werk in dit project nog steeds nauw samen met mijn collega's van het Salk Institute.' Hoofd van het lab waar Jonker destijds werkte, is de Amerikaanse topbioloog Ronald M. Evans, die mede-auteur is van de *Nature*-publicaties en dit jaar een eredoctoraat ontving van de RUG. Het klinisch onderzoek zou binnen twee jaar kunnen beginnen. Dan moet blijken of FGF1 in patiënten dezelfde werking heeft als in muizen. 'Maar ook als de resultaten tegenvallen, hebben we al veel geleerd. Bijvoorbeeld dat het überhaupt mogelijk is het bloedsuiker te normaliseren zonder dat het te laag wordt.

Hoe FGF1 nu precies werkt, is nog onduidelijk, er zijn heel veel vragen waar Jonker zich nog over wil buigen. 'We hebben nu twee *Nature*-artikelen gepubliceerd over dit hormoon, maar toch heb ik het idee dat we na zeven jaar onderzoek nog maar heel weinig weten,' lacht hij. Er is nog zoveel uit te pluizen. En niet alleen over FGF1: 'Ik begon dit onderzoek met het opzetten van een techniek om uit te zoeken hoe genen aangestuurd worden. Naast FGF1 kwamen daar nog veel meer interessante resultaten uit. Ik heb nog een la vol liggen!'

TEKST > **RENÉ FRANSEN**
FOTO > **FOTO SHUTTERSTOCK / RUTH BLACK**

Hans Jonker
(1974) studeerde moleculaire biologie in Utrecht. Hij promoveerde in 2003 aan de UvA cum laude op onderzoek verricht bij het Nederlands Kanker Instituut. Van 2005-2010 werkte hij als postdoc bij het Salk Institute for Biological Studies in Californië, in het laboratorium van Ronald M. Evans. Daarna werd hij in Groningen onderzoeker bij de afdeling Kindergeneeskunde in het Centrum voor Lever, Darm en Stofwisselingsziekten van het UMCG. Daar leidt hij een eigen onderzoeksgroep. In 2012 ontving Jonker een Vidi-beurs van NWO. Zijn onderzoek wordt mede gefinancierd door het Diabetes Fonds en de Maag, Lever, Darm Stichting.

Koffie met Gavrilo Princip

Een snel veranderende wereld. Negentienjarige jongens die boos zijn op alles. En een schot in Sarajevo, dit jaar precies honderd jaar geleden. Het startschot van de Eerste Wereldoorlog? Of moeten we dat genuanceerder zien? Guido van Hengel schreef *De dagen van Gavrilo Princip.*

Daar zat hij dan, in Oost-Sarajevo. De Nederlandse Guido van Hengel met de Bosnische Gavrilo Princip. Níet met de man die als negentienjarige op 28 juni 1914 met zijn rake schot op Franz Ferdinand de Eerste Wereldoorlog inluidde. Die was immers in 1918 in gevangenschap gestorven. Nee, Van Hengel sprak met diens achterneef, een zestiger die in graafmachines handelt en een hotel bezit.

Van Hengel doet in Groningen promotieonderzoek naar het intellectuele klimaat waarin de gymnasiast Princip destijds tot zijn daad kwam. Honderd jaar na de moord verscheen alvast Van Hengels publieksboek *De dagen van Gavrilo Princip – Hoe een jonge rebel de Eerste Wereldoorlog ontketende*. Zijn gesprek met de hedendaagse Princip maakte deel uit van zijn onderzoek.

Veel moeite kostte het Van Hengel niet met 'de neef van' in contact te komen. Hij bladerde door het telefoonboek en belde de Princips die daar vermeld stonden. 'Ik had geluk dat het een heel bijzondere naam is, de kans dat je familie treft is dus groot.' Maar de conversatie leidde niet tot meer dan wat kleine aanvullingen. 'Ik kreeg de indruk dat heel veel van wat hij vertelde, rechtstreeks uit boeken kwam. Die had ik natuurlijk zelf ook gelezen.'

Van Hengel ervoer die historische sensatie wél toen hij met Princip naar het huis reed waar diens vermaarde familielid was opgegroeid. 'Ook voor mijn onderzoek leidde dat tot nieuwe inzichten,' vertelt Van Hengel. 'Het huis was namelijk behoorlijk groot. Daarom denk ik dat het verstandig is het bestaande beeld, waarin Princip consequent als een arme sloeber wordt neergezet, te nuanceren.'

Als student in Groningen al was Van Hengel geïnteresseerd in de geschiedenis van de Balkan. Maar het was niet zo dat hij altijd al van plan was de moord op Franz Ferdinand tot op de bodem uit te zoeken. 'Het begon eigenlijk bij de bronnen. Ik was een tijdje in Sarajevo en ging daar in het archief eens kijken of er wat moois te vinden was. Daar zag ik onder meer de processtukken van Princip en ander materiaal waar nog niet zoveel mee gedaan was. Toen ben ik verder gaan speuren.'

Geheime politie

Het boek en het aanstaande proefschrift zijn nadrukkelijk geen biografie. 'Het gaat me om het tijdsbeeld. Princip maakte deel uit van een groep jongens die de aanslag hebben voorbereid. Dat hij nu juist degene was die uiteindelijk schoot, is eigenlijk maar toeval. Die jongens pasten in een grotere beweging, het borrelde op de Balkan.' Een van de ontdekkingen die Van Hengel het meest verrasten, was dat de geheime politie Gavrilo Princip al in 1912 in het vizier had. 'Hij was dus absoluut geen duveltje uit een doosje.'

'Princip is misschien niet eens het interessantste karakter in mijn boek,' zegt Van Hengel. 'Hij reisde bijvoorbeeld minder dan de anderen en had minder eigen ideeën. Iemand als Danilo Ilic – journalist, voormalig leraar en een van de intellectuele leiders van het groepje – spreekt eigenlijk veel meer tot de verbeelding. Maar aan hem kleeft een heel banaal praktisch bezwaar. "Ilic" is op de Balkan zoiets als "Jansen". Dan is het door de overvloed aan materiaal dus heel lastig goede bronnen te

Galvrino Princip (midden), Damilo Ilic en anderen in de gevangenis van Sarajevo.

vinden. En er was ook nog iets anders: In het depot van een archief over onderwijs in Bosnië is de inventaris van de leraren juist tussen de H en de J kapotgeschoten. Daar had Ilic tussen kunnen zitten.' Natuurlijk was er ook een heel praktische reden om Gavrilo Princip in de titel van zijn boek op te nemen, lacht Van Hengel. 'Mensen kennen zijn naam, het is ook fijn als het boek verkoopt.'

Of het nu echt zo werkt, dat zonder dat schot van Princip de oorlog niet was begonnen, daar is Van Hengel nog niet over uit. 'Er waren allerlei bewegingen op de Balkan en in het Oostenrijks-Hongaarse rijk. Heel veel mensen waren ontevreden. Het klopt wel, dat juist Franz Ferdinand misschien een ontspannende rol had kunnen spelen. Maar of het geen oorlog was geworden als hij was blijven leven, dat is niet te zeggen. Sommige historici zeggen wel dat Oostenrijk zich als een kamikazepiloot gedroeg, op zijn laatste benen liep en zich moedwillig in een oorlog heeft gestort. In deze lezing was Oostenrijk gedoemd ten onder te gaan.'

Stress

Zo min als boek en proefschrift een biografie zijn, zo min beschrijft Van Hengel het begin van de oorlog. 'Ik stel die hele schuldvraag niet. Het gaat juist om die spannende tijd ervoor, om de razendsnelle overgang van traditioneel naar modern. De wereld werd heel snel kleiner. Mensen kregen telefoon, steden legden metronetwerken aan. Er reden auto's in de straten. Stedelingen moesten opeens wennen aan lawaai. Dat zie je ook terug in de kranten van die tijd. Daarin staan allerlei advertenties met middeltjes tegen stress. En er was een beweging van mensen die terug naar de natuur wilden.'

Uiteraard ziet Van Hengel daarin parallellen met het huidige tijdsgewricht. En er zijn er meer: Toen in 1906 het regime in Servië wisselde en meer een eigen koers ging varen, was dat niet naar de zin van Wenen. Oostenrijk-Hongarije stelde een handelsboycot tegen Servië in. Maar Servië, dat zijn – economisch zeer belangrijke – varkensvlees niet kwijt kon in de zuidelijke Balkan, waar moslims woonden, zocht vervolgens zelf, zonder de keizer te raadplegen, naar een afzetmarkt. In West-Europa.

Van Hengel vertelt dit nadat hem gevraagd is wat hij vindt van de vele vergelijkingen die worden getrokken tussen het schot in Sarajevo honderd jaar geleden en het neerhalen van MH17 in juli. Het is niet voor het eerst dat hij die vraag krijgt. 'Conflicten kunnen escaleren als iemand ze forceert. Oostenrijk had daar in 1914 geen schroom voor. En nu is dat misschien ook gebeurd. Misschien.' Hij voegt eraan toe: 'Het is voor historici natuurlijk heel leuk grote parallellen te trekken, maar in de meeste gevallen slaat het nergens op.'

FOTO MERLIJN DOOMERNIK

TEKST >
FRANKA HUMMELS

Guido van Hengel (1982) studeerde geschiedenis in Groningen, Jena en Belgrado. Daarna werkte hij onder meer voor het *Historisch Nieuwsblad* en als vertaler (Servo-Kroatisch - Nederlands). Op dit moment doet hij promotieonderzoek aan de RUG, waar hij ook doceert.
Zijn boek *De dagen van Gavrilo Princip* (€ 21,95) verscheen bij Uitgeverij Ambo.
> www.amboanthos.nl

Marleen Janssen bekleedt sinds 2008 ’s werelds enige leerstoel ‘aangeboren en vroeggeworven doofblindheid’. Dankzij haar wetenschappelijke inspanningen wordt steeds duidelijker hoe het leven te verbeteren is van mensen die niet of nauwelijks kunnen horen én zien. Maar in de praktijk komt er nog veel te weinig van terecht, vindt ze.

‘Doofblinden zitten nog vaak in een isolement’

Het is voor de meeste mensen vrijwel niet te bevatten: hoe de buiten-wereld binnenkomt bij iemand die zowel blind als doof (of bijna) ter wereld is gekomen. Marleen Janssen, die zich beroepshalve vaak in doofblinden heeft verplaatst, kan zich er wel een voorstelling van maken. ‘Het is heel eng en verschrikkelijk. Je voelt je vaak enorm verlaten en onbegrepen en je bent ook nog eens compleet afhankelijk van anderen’, zegt de Groningse hoogleraar Orthopedagogiek.

Compassie

De leerstoel ‘aangeboren en vroegverworven doofblindheid’ die Janssen sinds 2008 aan de RUG bekleedt, is uniek is in de wereld. De orthopedagoge lijkt gedreven door compassie. Tijdens haar vroegere werk als begeleider van doofblinden merkte ze dat er niets was vastgelegd over de manier waarop je met deze mensen in contact kunt komen. En dat veelvoorkomend probleemgedrag zoals agressie een direct gevolg leek van de haperende relaties met anderen. Daarom besloot ze eind jaren negentig wetenschappelijk onderzoek te gaan doen. In 2003 promoveerde Janssen vervolgens aan de Radboud Universiteit Nijmegen op een studie naar harmonieuze interacties met doofblinde personen.

‘Officieel’ zijn er in Nederland enkele honderden mensen die vanaf de geboorte doofblind zijn. Marleen Janssen schat hun werkelijke aantal echter op duizenden. ‘Doofblindheid wordt nog steeds niet altijd als zodanig herkend en daardoor behandeld als een verstandelijke handicap of als autisme – wat voor het welbevinden en verdere mogelijkheden van deze mensen echt funest is. In heel wat andere gevallen is doofblindheid wel herkend, maar is de begeleiding nog verre van optimaal door personeelstekorten, te veel wisselingen van de wacht en het ontbreken van de juiste kennis.’

Vingerspellen

Het is te merken dat Janssen zelf jarenlang met verstandelijk gehandicapte, dove en doofblinde mensen heeft opgetrokken. Haar pleidooi voor een betere begeleiding van personen met deze ernstige beperking zet ze voortdurend kracht bij met handgebaren. Met veel plezier kijkt ze terug op haar tijd aan een doofblindeninstituut. Daar werkte ze onder meer vijf jaar lang (in een ideale één-op-één-situatie) met een doofblind meisje dat aanvankelijk zeven jaar oud was. Via tactiele communicatie leerde ze het kind alledaagse dingen zoals zichzelf aankleden, maar ook een vaardigheid als vingerspellen. ‘En we maakten veel uitstapjes, naar de supermarkt bijvoorbeeld. Zodoende werd ze zich langzaam maar zeker bewust van de wereld om haar heen.’

Janssen nam deze aanpak destijds over van collega’s die er goede ervaringen mee hadden opgedaan. ‘In feite ging ik met dat meisje om zoals een moeder dat doet met een “normaal” kind dat nog niet heeft leren praten. Dan ga je immers ook naar buiten, je praat, zingt, doet zijn geluidjes na en leert het kennen door te kijken hoe het op van alles reageert.’ Maar ze realiseerde zich dus ook dat lang niet alle doofblinden, en zeker niet de volwassenen onder hen, met zoveel liefdevolle aandacht worden omringd.

Zes proefschriften

Inmiddels timmert Janssen als onderzoeker nu ruim tien jaar aan de weg. En niet zonder succes. Behaalde in 2007 een eerste lichting studenten in Groningen hun master doofblindheid, komend half jaar verschijnen maar liefst zes proefschriften van promovendi die door haar worden begeleid. Hun onderzoeksprojecten bouwen gedeeltelijk voort op de methode ‘Contact’ die Janssen in het kader van haar eigen promotieonderzoek ontwikkelde in samenwerking met Kentalis, een instituut voor doven en doofblinden dat is gespecialiseerd in diagnostiek, zorg en onderwijs.

Het uitgangspunt van ‘Contact’, legt Janssen uit, is dat doofblinden pas in staat zijn tot communiceren over hun gevoelens en gedachten wanneer ze veel steun ervaren in de omgang met vertrouwde personen. ‘Zonder bestendige, veilige relaties met anderen zullen ze niet toekomen aan een vorm van taal en als mens dus niet tot hun recht komen.’ Daarom, betoogt ze gloedvol, is het nodig dat elke doofblinde kan terugvallen op een eigen ‘communicatiedeskundige’: iemand

‘Zonder bestendige, veilige relaties met anderen zullen ze niet toekomen aan een vorm van taal en als mens dus niet tot hun recht komen’

die speciaal getraind is in het goed aanvoelen van deze mensen. ‘Maar tot nu toe is alleen Denemarken gezegend met zo’n systeem.’

Hoe ver iemand met doofblindheid in zijn talige ontwikkeling kan komen, hangt natuurlijk ook af van allerlei andere factoren, zoals de oorzaak van de aandoening en de mate waarin hij of zij nog wel wát kan (of kon) zien of horen. En ook de leeftijd waarop de juiste diagnose wordt gesteld is van grote invloed. Sommigen volgen middelbaar onderwijs. Eén vrouw, de Amerikaanse Helen Keller (1880-1968), wist te promoveren in de taalwetenschap. Meerdere doofblinden, zegt Janssen, hebben normale intellectuele capaciteiten. ‘Maar die blijven verborgen als gevoelens van eenzaamheid en frustratie de overhand krijgen.’

Training begeleiders

Dat zulke negatieve emoties verminderen en dat prettige gevoelens toenemen door Janssens methode, is inmiddels aangetoond door Marga Martens. Op 30 oktober hoopt zij als eerste van de zes Groningse doofblindheid-onderzoeksters aan de RUG te promoveren. Haar promotie-onderzoek leverde kennis op die zij gebruikte bij de ontwikkeling van een speciale training voor professionals. Door samen met een coach naar opnamen van contactmomenten te kijken leerden begeleiders van verschillende instellingen hoe zij gebaren en andere signalen van doofblinden duidelijk kunnen bevestigen en vervolgens ook duiden.

Martens: ‘Een doofblind persoon zal niet meteen een hand op zijn buik leggen in geval van buikpijn. Dat gebeurt eventueel pas wanneer hij of zij merkt dat er wordt “geluisterd”. En dat gevoel kan een begeleider een doofblinde geven door bijvoorbeeld het ritme, de duur en de intensiteit van zijn bewegingen te imiteren. Door het om de beurt uitvoeren van dezelfde beweging raken ze op elkaar afgestemd. Pas als die interactie is gelukt, ontstaat de mogelijkheid van betekenisoverdracht en de juiste interpretatie daarvan.’

Vanuit dit inzicht ontwikkelt Martens, die werkzaam is bij het eerdergenoemde Kentalis in Sint-Michielsgestel, nu een opleiding voor coaches. Momenteel loopt er een pilot waarin zes deelnemers worden opgeleid. Marleen Janssen: ‘Het zou prachtig zijn als uiteindelijk elke instelling haar personeel zou laten trainen. Tegelijk houd ik mijn hart vast, gezien de bezuinigingen die de organisaties voor doofblinden treffen.’ Verontwaardigd: ‘Ik vind het ronduit crimineel dat er minder in plaats van meer geld wordt uitgetrokken voor het tegengaan van probleemgedrag en het humaner maken van het bestaan van doofblinden. Terwijl betere zorg uiteindelijk juist tot lagere kosten zal leiden.’

TEKST > **ANNEMARIE KOK**
FOTO > **KENTALIS**

Marleen Janssen (1955) studeerde orthopedagogiek in Utrecht en werkte lange tijd op de enige doofblindenschool van Nederland, Kentalis-Rafaël te Sint-Michielsgestel. In 2003 promoveerde ze in Nijmegen op een onderzoek naar harmonieuze interacties met doofblinden. Ze is hoogleraar Orthopedagogiek aan de Rijksuniversiteit Groningen, met als leeropdracht Congenitale en vroegverworven doofblindheid. De leerstoel wordt financieel ondersteund door Koninklijke Kentalis – waar zij tevens inhoudelijk directeur is van het Kenniscentrum Doofblindheid – en een aantal andere organisaties.
> www.rug.nl/inbeeld/enjanssen

Marga Martens (1962) studeerde hbo-J (jeugdwelzijnswerk) en werkt sinds 1986 bij het huidige Kentalis in Sint-Michielsgestel. Ze behaalde diploma’s Speciaal Onderwijs Gehoorgestoorden-A en -B en in 2007 haar master Communication and Congenital Deafblindness aan de RUG. Zij promoveert op 30 oktober 2014 aan de RUG op het proefschrift *The intervention model for affective involvement and its effectiveness – Fostering affective involvement between persons who are congenitally deafblind and their communication partners*. Haar promotieonderzoek werd gefinancierd door Kentalis en begeleid door RUG-hoogleraar Marleen Janssen.

Speech Frans Timmermans

Tijdens de opening van het Academische Jaar, op 2 september in de Martinikerk, hield minister van Buitenlandse Zaken Frans Timmermans een inspirerend verhaal over het opleiden van de huidige generatie jongeren. 'De huidige generatie studenten heeft alles mee. Ze zijn rijk, intelligent en hebben onbegrensde mogelijkheden. Maar ze missen nog de juiste diepgang om goed te kunnen analyseren en keuzes te maken. Het is de taak van kennisinstellingen zoals de Rijksuniversiteit Groningen om vanuit het hart van de samenleving deze jonge mensen op te leiden. De combinatie van ontevredenheid, nieuwsgierigheid en openheid is onmisbaar voor elke universiteit.'
Video van deze speech op : www.rug.nl/news/2014/09/academisch-jaar-feestelijk-geopend

RUG start gratis online cursus

In de VS zijn Massive Open Online Cours (MOOC) van universiteiten als Harvard en MIT een succes. Op 15 september 2014 is ook de RUG gestart met haar eerste gratis online cursus. 'Decision making in a complex and uncertain world', wordt aangeboden door de Faculteit Economie en Bedrijfskunde. Hoofddocent is Lex Hoogduin, hoogleraar bij FEB. Zes weken lang werken cursisten zes uur per week aan een crash course over complexiteit en fundamentele onzekerheden op financiële markten. Geïnteresseerden kunnen zich ook na 15 september inschrijven. Registratie en meer informatie: www.rug.nl/feb/mooc.
Zie ook video: www.unifocus.nl > aflevering 10 september 2014

Prenten Academiegebouw

Kunstenaar Joost Veerkamp maakte ter gelegenheid van 400 jaar RUG drie bijzondere prenten van het Academiegebouw. De piëzografieën, gemaakt met een digitale techniek, vergelijkbaar met zeefdruk maar met meer diepte en nuance in de kleur, zijn 40 bij 60 cm. Er zijn drie varianten: een zomer-, een winter- en een nachtversie. De oplage is gelimiteerd tot 250 stuks. De prenten zijn exclusief te bestellen via de Universiteitswinkel, www.rug.nl/winkel en kosten € 125,– (excl verzending). Wilt u de prent ingelijst en met passe-partout? Neem dan contact op met universiteitswinkel@rug.nl.

TOP-PUNT subsidie voor Bert Poolman

NWO heeft aan Bert Poolman, hoogleraar biochemie en twee collega's een TOP-PUNT subsidie van twee miljoen euro toegekend. Poolman is specialist in de synthetische biologie en hoofd van de Membraanenzymologie-groep van het Groningen Biomolecular Sciences and Biotechnology Institute (GBB). Samen met Wilhelm Huck van de Universiteit Nijmegen en Cees Dekker van de Universiteit Delft gaat hij onderzoek doen naar 'Complex enzymatic networks for the bottom-up construction of a synthetic cell'.

Het multiplier effect

Het Ubbo Emmius Fonds (UEF) zoekt financiële steun voor bijzondere projecten van onze universiteit. We hebben steeds meer projecten onder handen en het lukt steeds beter om hiervoor geld te vinden. Veel alumni steunen ons. Fantastisch!
Soms lukt het het UEF om uw bijdragen te laten *matchen.* We vinden partijen - institutionele fondsen, particulieren of bedrijven - die bereid zijn om het bedrag dat u heeft gedoneerd te vermeervoudigen. Zo lukt het bijvoorbeeld meer beurzen beschikbaar stellen aan getalenteerde studenten medicijnen die zichzelf voorbereiden op een carrière in de wetenschap via de Junior Scientific Masterclass.
Steeds vaker eisen subsidieverstrekkers (overheden die wetenschappelijk onderzoek steunen) dat de wetenschappers die subsidies aanvragen, eerst zelf geld 'in de markt' vinden. Pas als dit lukt wordt er subsidie beschikbaar gesteld. Wetenschappers kloppen daarom aan bij het UEF om deze 'instapbijdrage' te vinden.
Als het lukt dan wordt de bijdrage van alumni met de verstrekte subsidie soms wel ver-20-voudigd! Voor de wetenschapper die met een alumnibijdrage zo'n subsidie weet binnen te halen, is deze steun dus onmisbaar. U zet het multiplier-effect in werking!
De grote internationale fondsen, zoals de Bill & Melinda Gates Foundation, eisen soms ook dat universiteiten die meedoen in hun megaprojecten zelf geld meebrengen. De RUG doet mee in zo'n project dat door Gates wordt gesteund. Voor onze wetenschappers zijn deze projecten prachtig om een heleboel redenen: de samenwerking met internationale wetenschappers, het opleiden van talenten die anders nooit toegang tot wetenschappelijk onderwijs zouden hebben en bijdragen in het vinden van oplossingen voor wereldvraagstukken, zoals de beschikbaarheid van voedsel in de armste gebieden van de wereld. Gates vindt dat – naast hulp aan bijvoorbeeld boeren – de wetenschap de resultaten van deze hulp moet meten en bovendien bij moet dragen aan de opleiding van opinieleiders in deze arme gebieden.
De Gates Foundation biedt een unieke multiplier, denk aan 1.500 tot 2.000 x uw bijdrage! Zo'n effect realiseren met uw geld is uniek. U steunt niet alleen uw alma mater, maar werkt mee aan het oplossen van wereldvraagstukken.

Tienke Koning is directeur van het Ubbo Emmius Fonds
www.ubboemmiusfonds.nl

Gift for Infinity van start

> De Gift for Infinity was een van de onderdelen van de afgelopen lustrumviering. Bedoeling was voldoende geld op te halen voor het onderzoek Actief Oud is Goud. En dat is gelukt. Via crowdfunding, een belcampagne, de verkoop van tafels voor het Gift for Infinity diner, een speciale Gift-dag met spetterende optredens, heel veel meer activiteiten en een grote donatie van de Emma Plein Foundation is er genoeg geld om voor de komende vier jaar een promovendus aan te stellen die het onderzoek gaat uitvoeren. Steun blijft welkom, want meer middelen betekent een uitgebreider onderzoek.

Het onderzoek Actief Oud is Goud werd door het publiek gekozen en is gebaseerd op twee vragen die in het kader van het lustrumproject '400 dagen voor 400 vragen' zijn ingediend. Het gaat over maatschappelijk gezond blijven, ook op oudere leeftijd. Want, we weten dat als je blijft meedoen in de maatschappij, je gelukkiger, actiever, fitter en gezonder blijft. Maar hoe werkt dat eigenlijk? Waarom blijft de een wel actief en de ander niet? En hoe zorgen we dat niemand 'verpietert'? De promovendus zal begeleid worden door een team waarin Ronald Stolk, wetenschappelijk directeur van LifeLines en hoogleraar klinische epidemiologie, epidemioloog Nynke Smidt, bedrijfskundige Hans Wortmann en socioloog Nardi Steverink de krachten hebben gebundeld, zodat het onderzoek zo breed mogelijk kan worden aangepakt. Dankzij het unieke LifeLines-onderzoek onder meer dan 165.000 noorderlingen is er al heel veel informatie over gezondheid en actief blijven beschikbaar.
Meer informatie over Actief Oud is Goud en de andere crowdfundingprojecten van het Ubbo Emmius Fonds: www.rugsteunt.nl.

FOTO SACHA DE BOER

Zorgen voor een seksueel misbruikt pleegkind

KINDERPOSTZEGELS
voor kinderen door kinderen

> Stichting Kinderpostzegels Nederland (SKN) heeft opnieuw geld gedoneerd aan het project 'Zorgen voor een seksueel misbruikt pleegkind' (project Iris) o.l.v. hoogleraar orthopedagogiek Hans Grietens. Het doel van dit project is om de psychosociale behoeften van deze kinderen in kaart te brengen en daarmee hun positie te verbeteren. Dit keer geeft SKN een bijdrage van € 24.928. Dankzij deze gift kan een interviewer/analist worden aangesteld om aanvullend onderzoek te doen.

Noordse stern bijna € 40.000

> Stichting Woudsend Anno 1816 heeft € 10.000 beschikbaar gesteld voor het crowdfundingsonderzoek van Maarten Loonen naar de Noordse stern. Loonen wil de vliegroutes van deze kampioen van de lange-afstandsvliegers in kaart brengen en rust daartoe de vogels uit met een geolocator. In totaal is er (vooral) via crowdfunding nu ruim € 38.000 opgehaald voor dit project. Dat is 95% van de beoogde € 40.000.

Nadat Noordse stern Tim is teruggevangen, rust Maarten Loonen de vogel uit met een nieuwe geolocator. Uit de gegevens van de oude geolocator kon de vluchtroute van Tim in kaart worden gebracht. Op www.arcticstation.nl (zoekterm Arctic Tern) staan meer foto's en video's van dit project.

Archeologie scheepswrakken

> Naast deze donatie heeft Stichting Woudsend Anno 1816 toegezegd nog twee onderzoeksprojecten aan de RUG te willen ondersteunen, mits het Ubbo Emmius Fonds aanvullende financiering (matching) weet te vinden. Het gaat om twee projecten van maritiem archeoloog André van Holk: 'Verhalen van de Waddenzee' (over onder meer de vindplaatsen van scheepswrakken en verdronken dorpen in het buitendijkse Waddengebied en de bijbehorende verhalen) en 'De 12e-eeuwse punter van Tirns' (over het oudste vaartuig van Friesland). Meer informatie over deze projecten is te vinden op www.ubboemmiusfonds.nl (projecten).

Ubbo Emmius Fonds

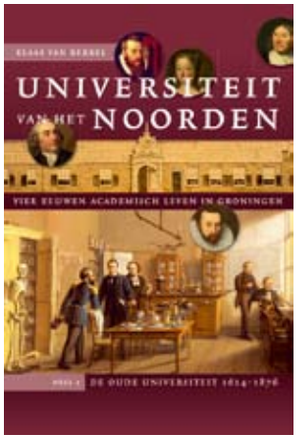
Het nieuwe banknummer van het Ubbo Emmius Fonds.
IBAN: NL37 TRIO 0784 9060 09 / BIC: TRIO NL24

Lustrumfilm nu overal te zien

Een feel-good-movie en coming of age-verhaal in één. In Groningen is dé lustrumfilm inmiddels een begrip. Vanaf nu kan ook iedereen buiten Stad genieten van For Infinity - the Movie. Via het YouTube kanaal van de RUG. Het is een spectaculaire muziekfilm over de kersverse student Tom. Met aanstekelijke liedjes, wervelende choreografieën, absurde wendingen, bijzondere gastoptredens, sprankelende animaties en veel, veel meer. We leven meemet Toms zoektocht naar het leuke meisje dat hij zag op de trappen van het Academiegebouw. We voelen zijn worsteling als hij hard aan de studie gaat. We houden ons hart vast als het erom gaat spannen. En we duimen voor hem dat hij echt dat meisje van zijn dromen gaat ontmoeten. Een must see van de hand van Frank den Hollander, Jaap Ploeger, Reinout Wallis de Vries, Christiaan Coenraads, Inge de Bruine, Josine Zuidema en Bram Douwes. Met hoofdrollen van Tom Wilcox en Noëlle Wichmann. Te vinden op YouTube, met de zoekterm: For Infinity – the Movie.

Universiteit van het Noorden, deel I

Tijdens een drukbezochte bijeenkomst in de Senaatskamer van het Groningse Academiegebouw heeft op 12 september j.l. historicus Klaas van Berkel het eerste exemplaar van deel I van *Universiteit van het Noorden. Vier eeuwen academisch leven* aangeboden aan rector magnificus Elmer Sterken. Dit eerste deel van deze integrale geschiedenis van de Groningse universiteit bestrijkt de periode 1614-1876, de tijd, zo schrijft de auteur in de inleiding, van onze 'verre familie'. Het met veel oog voor het sprekende detail geschreven verhaal biedt onder andere een nieuwe kijk op de rol van Ubbo Emmius bij de oprichting van de universiteit, de onderbelichte bloeiperiode van de universiteit in de tijd van Petrus Camper (ca. 1770) en de ontwikkeling van een eigen Groningse universitaire identiteit in de negentiende eeuw. Een rode draad door dit eerste deel is de geleidelijke, soms met veel strijd omgeven, secularisering van onderwijs en wetenschap, en de groei van het besef dat academische vrijheid noodzakelijk is voor een vitale academische gemeenschap. Het boek is uitgegeven door Uitgeverij Verloren, telt 912 blz., is rijkelijk geïllustreerd en kost € 49,00. Het is verkrijgbaar bij de betere boekhandel of rechtstreeks bij de uitgever: www.verloren.nl. Klaas van Berkel over scheikundige Petrus Driessen in www.unifocus.nl > 25 februari 2014.

Alumnikring Hong Kong adopteert onderzoeksproject naar trekvogels in Bohai Bay

Ook in Hong Kong heeft de Rijksuniversiteit Groningen een alumnikring. De kring organiseert voor de ruim 120 alumni die er wonen jaarlijks bijeenkomsten. Daarbij treedt Consul Generaal en alumnus Wilfred Mohr op als gastheer. Tijdens de recente bijeenkomst op 2 september besloten de kringleden een onderzoeksproject van de RUG financieel te steunen. Het gaat om een bijdrage aan het onderzoek van de talentvolle Yinh-Chi (Ginny) Chan. Chan studeerde in 2012 cum laude af aan de RUG binnen het Erasmus Mundus Top Master programma in Ecologie en Evolutie. Onder leiding van Spinozaprijs winnaar prof. Theunis Piersma, onderzoekt zij de halfjaarlijkse trek van vogels tussen Noordoost-Azië en Australië. Het gaat voornamelijk om bedreigde steltlopers in de Bohai Bay (China), die moeten zien te overleven in een omgeving die door de mens sterk verandert. De Rijksuniversiteit Groningen werkt voor dit onderzoek samen met de Beijing Normal University en WWF-China. De Hong Kong kring is hiermee de eerste buitenlandse alumnikring die een project van de RUG 'adopteert', naar het voorbeeld van de Nederlandse alumni-kringen. Kijk voor meer informatie op www.rug.nl/alumni/chapters

FOTO A. BOYLE

Ginny Chan

STELLING > *'Het Friese gezegde: 'Better de búk barsten as it*

Alumni agenda

WISKUNDE EN TECHNISCHE WISKUNDE

De foto's van de geslaagde alumnidag Wiskunde en Technische Wiskunde op 10 mei j.l. staan op alumnidag2014.blogspot.nl. Verder onder meer ook foto's van eerdere alumnidagen (1992 en 2008) en de jaarlijkse nummers van de Bernoulli Gazet. Wilt u dit alumniblad ook ontvangen? Stuur dan een mail naar k.m.e.schelhaas@rug.nl. Wilt u op de hoogte blijven van het wel en wee van mede-alumni en de opleiding, word dan lid van de LinkedIn groep Alumni Wiskunde en Technische Wiskunde Rijksuniversiteit Groningen.

FYSISCH-MATHEMATISCHE FACULTEITSVERENIGING

Het is een druk najaar voor FMF. Op **13 november 2014** vindt het jaarlijkse symposium plaats, met als thema 'Facing the Future; Scientific Prospects of Exciting Discoveries'. Diverse wetenschappers uit de wiskunde en natuurwetenschappen zullen hier een toekomstvisie schetsen van hun vakgebied. Klopt wat u geleerd heeft nog steeds en zal dit blijven kloppen in de toekomst? Meer informatie op symcie.fmf.nl. Daarnaast bestaat FMF 55 jaar. Dit wordt onder meer gevierd met een alumnidag op zaterdag 13 december. Alle alumni zijn van harte welkom. Het programma begint 's middags met een receptie, er komen spraakmakende oud-docenten en -bestuurders aan het woord, er is uitgebreid ruimte om bij te praten en ook het archief wordt van stal gehaald. Aansluitend is het mogelijk om mee te dineren in het centrum van de stad. Aanmelden en meer informatie via change.fmf.nl.

ROMANESQUE

De alumnivereniging van Romaanse Talen en Culturen, Romanesque, is op 22 augustus 2014 opgeheven. De stukken van de vereniging worden bewaard op de faculteit. Contactpersoon hiervoor is Jeanette den Toonder. De LinkedIn pagina van Romanesque blijft wel bestaan.

T.M.F.V. ARCHIGENES

De studievereniging voor tandheelkunde en mondhygiëne heeft op **vrijdag 12 december** twee evenementen die ook voor alumni toegankelijk zijn: een symposium rond het thema First Impression en de 12e Dies Natalis. Voor meer informatie over plaats, tijd en prijs, zie: www.archigenes.nl.

G.T.D. BERNOULLI

Het Gronings Technologen Dispuut Bernoulli houdt in mei 2015 haar 6e lustrum. Uiteraard zijn ook alle oud-leden van harte uitgenodigd om dit heugelijke feit mee te vieren. Kijk op www.gtdbernoulli.nl voor meer informatie.

Varia

Cities of readers

Rosalind Franklin Fellow Sabrina Corbellini en hoogleraar Bart Ramakers van de Faculteit der Letteren krijgen van NWO een subsidie van € 750.000 voor 'Cities of Readers: Religious Literacies in the Long Fifteenth Century'. Dit onderzoeksproject moet aantonen dat de 'lange vijftiende eeuw' (ca. 1400-1550) een van de fundamentele periodes was voor de vorming van de culturele identiteit van het moderne Europa. Het onderzoek vindt plaats binnen het Instituut voor Cultuurwetenschappelijk Onderzoek Groningen en draagt bij aan het speerpunt Sustainable Society van de RUG.

Alumnus bestrijdt ebola

Roeland Monasch, alumnus sociologie 1991, is directeur van Unicef in Sierra Leone. In het land dat toch al kampt met ontoereikende gezondheidszorg en hoge kindersterfte, heeft de ebola-epidemie erg toegeslagen. Daarom heeft Monasch, samen met de lokale overheid een campagne op touw gezet. De bevolking moest drie dagen thuis blijven en ondertussen kregen 1,5 miljoen huishoudens bezoek van sociaal werkers en lokale vrijwilligers die uitgebreide voorlichting gaven. Vorig jaar had journaliste en alumna geschiedenis 2004 Franka Hummels een interview met Monasch over zijn werk in Sierra Leone. Het is te lezen op www.rug.nl/alumni/verhaal.

TEKST > **MARJAN BROUWERS**
FOTO > **HARRY PAUL (NVWA), DURK PIET DE VRIES (PROGRAMMAMANAGER AOG SCHOOL OF MANAGEMENT) EN ERHAN TANERCAN (KERNDOCENT AOG SCHOOL OF MANAGEMENT)**

Verder dənken over de ontwikkeling van een organisatie

Paardenvlees in de lasagne, illegale antibiotica in kippenvlees, salmonella in de zalm, poepbacteriën in rundvlees: de Nederlandse Voedsel- en Waren Autoriteit (NVWA) haalt geregeld de media in de strijd tegen onder meer voedselfraude. Aan het hoofd sinds begin 2013 staat Harry Paul (53), door de wol geverfd als topambtenaar bij een reeks van ministeries. Afgelopen jaar volgden alle leidinggevenden van de NVWA een intensief incompany opleidingstraject van AOG School of Management. Paul: *"Na de fusie wilden we de leidinggevenden op één lijn brengen en op een hoger niveau. Dat was spannend, maar het is gelukt."*

De NVWA is vooral bekend als toezichthouder op het gebied van voedselveiligheid, maar heeft nog veel meer taken. NVWA-inspecteurs houden zich bezig met het toezicht op de veiligheid van tal van producten: vis, planten, bloemen, vlees, rookwaren, speelgoed en nog veel meer. Het agentschap is ontstaan na een reeks van fusies, de grootste in 2012. Die fusies pakten niet allemaal even goed uit. Vanuit de politiek en de media lag het agentschap lange tijd flink onder vuur.

Een grens aan het loslaten van toezicht

Voor Harry Paul was de NVWA in zekere zin een terugkeer naar zijn oude vakgebied. Hij studeerde Plantenziekten in Wageningen waar hij ook promoveerde. Dat de NVWA het moeilijk had vindt hij geen wonder: *"Jarenlang is er drastisch bezuinigd op de inspectiediensten, want er moest minder toezicht komen vanuit de overheid en we moesten meer vertrouwen op de bedrijven zelf. Ondertussen behielden we onze taken en dreigden gevallen van fraude uit de hand te lopen. De paardenvleesfraude heeft bewezen dat er een grens zit aan het loslaten van toezicht. Zo kon het niet verder."*

Groen licht voor verbetering

Intern kwam hij ook de nodige problemen tegen. *"Door zo hard te bezuinigen hadden we te weinig mensen en was de ondersteuning van de inspecteurs door staf en ICT onvoldoende. Een inspecteur die een kleine slachterij bezoekt, moet meteen kunnen zien wat zijn collega de week ervoor heeft geconstateerd. Heel logisch natuurlijk, maar dat kon dus niet. Onze ICT-systemen en werkprocessen waren niet eenduidig en up-to-date. Inspecteurs werkten vaak op hun eigen manier. De een op een laptop, de ander nog met een bonnenboekje. Als er monsters werden genomen, moest het laboratorium achteraf de coderingen handmatig omzetten. Tel daarbij op dat veel collega's en leidinggevenden in het kader van het nieuwe werken vanuit huis werkten en elkaar dus nauwelijks zagen, dan begrijp je dat er echt iets moest gebeuren."* In samenwerking met de ministeries EZ en VWS werd in 2013 een omvangrijk verbeterplan opgesteld en kreeg hij eerder dit jaar groen licht om orde op zaken te stellen. En geld om te doen wat nodig is. *"Bezuinigingen die nog niet waren uitgevoerd, zijn ingetrokken, er is een eenmalig bedrag toegekend voor de ICT en we mogen meer mensen aannemen. In totaal gaat het om een*

ombuiging van enkele tientallen miljoenen euro in vijf jaar tijd. Dat geld hebben we hard nodig om onze taak als toezichthouder goed uit te voeren."

De visiedocumenten van deelnemers dragen bij aan organisatieverbetering

Een van de problemen die Paul bij zijn aantreden constateerde, was dat de leidinggevenden een op een waren herplaatst zonder te kijken of ze geschikt waren voor die functie. *"Daarvoor was er in het fusieproces, wat natuurlijk een soort hogedrukpan is, geen tijd."* Zijn voorganger was daarom al begonnen met een kwaliteitsimpuls. Via een aanbesteding was AOG School of Management begonnen met een intensief opleidingstraject op academisch niveau. Een zwaar programma waar de deelnemers veel tijd en energie in moesten steken. Dat traject is voor de zomer afgerond. Paul: *"Ik ben heel positief over de opzet van het programma, de kwaliteit van de docenten en de flexibele houding van AOG School of Management. Dit traject heeft de deelnemers en de organisatie veel opgeleverd. Een groot deel van hen heeft echt leersprongen gemaakt. En dat was ook nodig. We hebben namelijk nogal wat leidinggevenden die inhoudelijk gedreven zijn. En dat is goed, zolang ze zich daartoe niet beperken. Ze moeten ook op organisatieniveau kunnen denken en de maatschappelijke impact van hun werk kunnen inschatten. Ze moeten gevoel hebben voor wat er speelt in de samenleving en in Den Haag. Daaraan is binnen het traject veel aandacht besteed. Daarnaast heeft het ons inhoudelijk ook veel gebracht: alle deelnemers moesten een visiedocument maken over een actueel onderwerp binnen de organisatie. Het liefst buiten hun eigen vakgebied. Die documenten en de bijbehorende ideeën helpen ons om de organisatie te verbeteren."*

Parels die hebben laten zien wat ze nog meer kunnen

Een aantal deelnemers haakte halverwege af, anderen stegen juist boven zichzelf uit. Paul: *"Tijdens de fusie hadden veel leidinggevenden het gevoel dat er niet naar ze werd geluisterd. Ze trokken zich terug op hun eigen terrein. En dat is niet zo raar. Als je bent opgeleid als dierenarts en al vele jaren leiding geeft aan een team van dierenartsen, ben je niet zo geneigd om mee te denken over de ontwikkeling van de organisatie. Ik vond het mooi om te zien hoe een groot deel van de leidinggevenden geïnspireerd door docenten, collega's en de inhoud van de opleiding echt hebben laten zien wat ze nog meer kunnen."*

Nu het traject is afgerond is het voor zowel de deelnemers als het management een stuk duidelijker hoe iedereen ervoor staat. Paul: *"De komende tijd gaan we tijdens een interne vlootschouw onderzoeken met wie we verder willen gaan als leidinggevende. Wie zit lekker in zijn vel en wie niet? Wie wil zich ontwikkelen tot leidinggevende van de toekomst en wie is eigenlijk gelukkiger als inspecteur of keurmeester? Daarover gaan we met elkaar in gesprek. Daarnaast ben ik bezig met het opzetten van een management developmentprogramma om potentials de kans te geven zich verder te ontwikkelen. Door het afgeronde ontwikkeltraject is een aantal parels boven komen drijven."*

Vervolgstappen die de totale organisatie verder brengen

De volgende stap is het verder brengen van de totale organisatie. Paul: *"We zijn nu bezig om de ICT-ondersteuning en de werkprocessen te optimaliseren. Daarnaast vind ik dat teams elkaar toch zeker eens in de veertien dagen moeten zien. Zo leren ze beter samen te werken en kunnen ze slimme ideeën en waardevolle ervaringen delen. We gaan de teams daarom verkleinen en meer regionaal werken. Wel vanuit huis, maar met meer ondersteuning, coaching en intervisie. Die stappen kunnen we zetten dankzij de extra financiële middelen die het kabinet ons heeft toegezegd. De leidinggevenden moeten de overgang naar deze nieuwe manier van werken begeleiden. Daartoe zijn ze nu veel beter in staat."*

Die aanpak werkt, blijkt uit de media: de laatste tijd slaagt de NVWA er steeds vaker in om fraudegevallen op tijd boven water te krijgen en erger te voorkomen. Het aantal strafzaken dat de NVWA op dit gebied afrondt is toegenomen en wordt er strenger opgetreden bij geconstateerde overtredingen. Zoals sommige media het noemen: toezichthouder NVWA laat de tanden zien. Paul: *"We zijn volop aan het veranderen en dat is goed. Daardoor krijgen de mensen weer de kans om het werk te doen waarvoor ze zijn aangenomen."*

Startmomenten in het najaar	
maandag 27 oktober	Business Development & Innovatie
maandag 27 oktober	Visie op werk en HR
dinsdag 28 oktober	HR- Strateeg
donderdag 30 oktober	Organisatie, Zingeving en Ethiek
donderdag 30 oktober	Verandermanagement
dinsdag 4 november	Strategisch Leiderschap
woensdag 5 november	Publieke Strategie en Leiderschap
woensdag 12 november	Talent en Organisatieontwikkeling
donderdag 13 november	Klantstrateeg
donderdag 13 november	Merkmanagement
maandag 17 november	Psychologie in Organisaties
maandag 17 november	Persoonlijk Leiderschap in Transitie
donderdag 20 november	Digitaal Leiderschap
dinsdag 25 november	Leiderschap in Duurzaamheid
maandag 1 december	Bestuurlijk Leiderschap
woensdag 3 december	Strategisch Ondernemen metArbeid

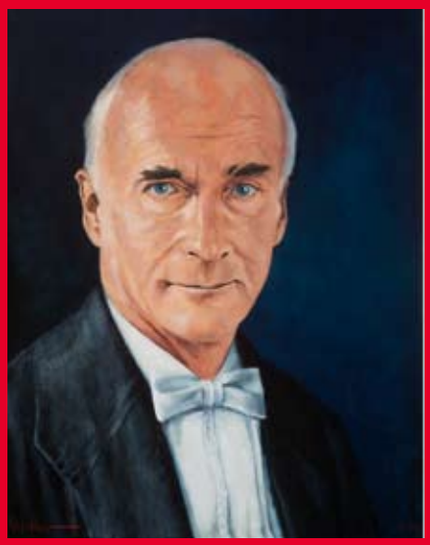
Proefcollege bezoeken?
Kijk op **www.aog.nl**

AOG school of management
amersfoort / groningen

Academie-portretten

Aanwinsten

Sinds de stichting in 1614 heeft de Groningse universiteit de traditie dat het portret van emeriti-hoogleraren wordt aangeboden aan de alma mater.

H. Doorenbos †
Klinische endocrinologie (1965-1991)
door Jannes Kleiker

H.T. Waterbolk
Prehistorie en Germaanse archeologie (1954-1987)
door Max Stokvis

Inlichtingen over schenking van portretten: emeritus prof.dr. G. Boering, tel. (050) 541 6483 / gtboering@hetnet.nl of directeur Universiteitsmuseum Rolf ter Sluis, r.ter.sluis@rug.nl. Meer afbeeldingen staan op www.rug.nl/portrettengalerij.

Oraties

Tenzij anders vermeld beginnen oraties om 16.15 uur. Meer informatie: afdeling Communicatie, tel. (050) 363 4444, communicatie@rug.nl of raadpleeg de rubriek 'Nieuws en agenda' op www.rug.nl. Wijzigingen en vergissingen voorbehouden.

RECHTSGELEERDHEID

14 oktober 2014
prof.mr.dr. G.A. (Gerrit) van der Veen
Milieurecht

9 december 2014
prof.mr.dr. H.D. (Huib) van Romburgh
Aanbestedingsrecht

MEDISCHE WETENSCHAPPEN

21 oktober 2014
prof.dr. C.A. (Coen) Stegeman
Nefrologie

25 november 2014
prof.dr R.K. (Rinse) Weersma
Maag-, darm- en leverziekten

2 december 2014
prof.dr. K.A.P.M. (Koen) Lemmink
Sport, prestatie en innovatie

LETTEREN

28 oktober 2014
prof.dr. C.J.W. (Jan-Wouter) Zwart
Theoretische linguïstiek

4 november 2014
prof.dr. R.M. (Raingard) Esser
Vroegmoderne Geschiedenis

WISKUNDE EN NATUUR-WETENSCHAPPEN

11 november 2014
prof.dr. A. (Amina) Helmi
Dynamica, structuur en evolutie van de melkweg

Varia

Database alle hoogleraren

Tien jaar lang zijn vrijwilligers van Universiteitsbibliotheek en -museum hard aan het werk geweest om de database te vullen. Alles wat u ooit wilde weten over hoogleraren, hun positie, status, werk en beeltenis, staat nu in de Catalogus Professorum Academiae Groninganae, een database met gegevens over alle hoogleraren vanaf 1614: http://hoogleraren.ub.rug.nl/. Uitgebreide informatie over het ambt van hoogleraar, de verschillende (benamingen van) faculteiten en studierichtingen door de eeuwen heen, en de bijbehorende reglementen staat op: www.rug.nl/bibliotheek/search/catalogus-professorum/

Colofon

29e jaargang
3e nummer/oktober 2014
ISSN 0921-1721

Broerstraat 5 is een gratis kwartaalmagazine voor alle afgestudeerden en gepromoveerden van de Rijksuniversiteit Groningen, inclusief oud-cursisten van de Academische Opleidingen Groningen. *Broerstraat 5* wil ertoe bijdragen dat het contact tussen de universiteit en iedereen die daar onderwijs heeft gevolgd in stand blijft en zo mogelijk intensiever wordt. Heeft u opmerkingen of ideeën? Laat het ons weten!

Redactieadres
Redactie Broerstraat 5
Postbus 72
9700 AB Groningen
Telefoon (050) 363 52 36
redactieB5@rug.nl

Internet
www.rug.nl/broerstraat5

Volg de RUG op

Redactie
Fenneke Colstee-Wieringa
Gert Gritter
Josca Westerhof
Bert Wolfkamp

Hoofdredactie
Fenneke Colstee-Wieringa

Ontwerp en lay-out
In Ontwerp, Assen

Druk
Habo DaCosta, Vianen
Oplage 76.000

Adreswijzigingen
De RUG hecht veel waarde aan contact met oud-studenten. Conform de Wet Bescherming Persoonsgegevens gaat de universiteit zorgvuldig met adresgegevens om. Indien u wijzigingen wilt doorgeven of contact niet op prijs stelt, dan kunt u zich wenden tot:

Alumnirelaties RUG
Rijksuniversiteit Groningen
Postbus 72
9700 AB Groningen
Telefoon (050) 363 30 61
alumni@rug.nl

Goede muts

Alumnus Egge Knol, conservator van het Groninger Museum, meldde ons dat de muts van de student op de campagnefoto van Sacha de Boer wel degelijk historisch verantwoord is en geen Magna Pete-muts, zoals wij in het juli-nummer schreven. Het is een achtkantige zwarte Vindicatbaret met brede rode bies en een paarse pluim (letteren) uit 1903. Knols wetenswaardige toelichting leest u op www.rug.nl/alumni/verhaal, onder 'goede muts'.

Wandel- en fietstochten

In samenwerking met het Kenniscentrum Landschap van de Rijksuniversiteit Groningen, presenteren *Dagblad van het Noorden* en *Leeuwarder Courant* Mijn Streek. Dit is een 30-delige serie wandel- en fietstochten, verdeeld over Groningen, Friesland en Drenthe. Elke twee weken verschijnt er een nieuwe aflevering met een route, een artikel en een video. Onderzoekers en studenten vertellen over een landschap. Lees en bekijk de eerder verschenen afleveringen van de serie op www.dvhn.nl/mijnstreek

Wie was Jan Verleun?

Berend van der Veen (1947) alumnus Engels 1976, promotie 1983, heeft een opmerkelijke deelbiografie geschreven over zijn leermeester, co-promotor en vriend Jan Verleun (1925-2011). Verleun was tussen 1965 en 1980 wetenschappelijk medewerker aan het Anglistisch Instituut van de RUG. Vlak voor diens dood onthulde hij Van der Veen een belangrijk deel van zijn levensverhaal, nadrukkelijk vragend dit na zijn dood bekend te maken. In zijn boekje probeert Van der Veen de vraag te beantwoorden hoe het mogelijk was dat iemand die zo duidelijk begaafd was en zijn studenten zo geweldig kon enthousiasmeren als Verleun, in zijn jonge Amsterdamse jaren ervoor had gekozen zich aan te melden voor de Waffen-SS.
Bestellen via www.lulu.com/shop zoeken op Jan Verleun.
› € 14,98

Like us on facebook!
www.facebook.com/universiteitswinkel

rijksuniversiteit groningen

Universiteitswinkel

Koelkastmagneetje Academiegebouw

Prijs
€ 2,95

Boek *400 jaar Universiteit-Groningen*

Prijs
€ 14,00

Vintage Zipper

Speciale alumniprijs
€ 54,95

Bestel via onze webshop: www.rug.nl/winkel

Universiteitswinkel
Oude Kijk in 't Jatstraat 39
www.rug.nl/winkel

Bestellen
T (050) 363 27 00
F (050) 363 72 00
E universiteitswinkel@rug.nl

www.rug.nl/winkel

Uw studententijd herbeleven en genieten in hartje Groningen?

Boek nu een drie daags weekendarrangement en beleef Groningen zoals u dat vroeger ook heeft gedaan en verblijf in hartje centrum in het University Hotel Groningen.

€ 79,50
per persoon

Het arrangement
- 2x overnachting op een comfortabele kamer
- 2x ontbijtbuffet

Op basis van een tweepersoonskamer, toeslag één persoon 17,50 p.p.p.n.

Boek nu extra voordelig!
Boek nu met de speciale inlogcode en maak gebruik van dit voordelige arrangement.
Ga naar online reserveren en dan naar boeken met toegangscode (rechts bovenin het scherm) en gebruik de code: *Alumni*

rijksuniversiteit groningen
university hotel

Kleine Kromme Elleboog 7-b
9712 BS Groningen
t (+31) (0)50 - 3113424
e hotel@rug.nl
www.universityhotel.nl

De ene jurist vond dat haar taak op de universiteit nog niet af was en werkt nu aan een proefschrift. De andere probeert een voedingssupplement in de markt te zetten, en kijkt ondertussen ook uit naar een baan.

TEKST >
ELLIS ELLENBROEK
FOTO'S >
JEROEN VAN KOOTEN

ARPI KARAPETIAN (24)

STUDIE > rechten 2008 – 2013
IS > promovenda en docent aan de RUG en gemeenteraadslid Gemeentebelangen Bedum
HUISHOUDEN > met ouders en zusje (22)
HUIS > rijtjeshuis Bedum
BRUTO MAANDSALARIS > 2062 euro plus raadsvergoeding van 280 euro

'Ik ging rechten studeren omdat ik wilde weten hoe een samenleving als de onze kan functioneren. Een serieuze vraag. Ik ben altijd zwaarmoedig geweest. Ik ben ook een Dostojewski- en een Tolstoilezer. Ik had zeven tienen op mijn lijst. De hoogleraar bij wie ik afstudeerde had het geteld. Ik had het idee dat ik nog niet klaar was op de universiteit, vond dat ik er meer uit kon en moest halen. Promovenda worden was een kans om met beide handen te grijpen.
Mijn onderzoek gaat over aansprakelijkheid van bestuurders van ondernemingen in financiële moeilijkheden. Een hardcore juridisch onderwerp. Een voorbeeld. Wanneer bestuurders van een onderneming een faillissement voorzien, betalen ze bepaalde schuldeisers soms wel en andere niet. Die vissen dan achter het net. Handelt die bestuurder juridisch correct? Ik ga waarschijnlijk zitten morrelen aan de aansprakelijkheidscriteria. Zo'n onderzoek vergt wel veel zelfdiscipline en is ook een eenzame bezigheid. Maar ik houd ervan om na te denken, te lezen en te schrijven. Elke keer als ik een mooie zin heb geconstrueerd geniet ik.
In 2010 kwam ik in de gemeenteraad van Bedum. Ik was nog maar negentien toen ik werd benaderd. Ik raakte erg enthousiast. Ik wist dat het een leerzame periode zou zijn voor mij en dacht dat ik ook wel een inbreng zou kunnen hebben. Een juridische inbreng. Mijn wapenfeit is dat er een ontsluitingsweg rondom Bedum komt zodat vrachtauto's van en naar de melkfabriek niet meer door het centrum gaan. We hebben dingen bereikt. Toch voelden we ons niet serieus genomen in de raad. Vanwege die tegenwerking lieten we na de verkiezingen van afgelopen maart onze vier zetels leeg. Eind september hebben we ze definitief opgegeven. Ik sta achter die beslissing. Wij geven zo toch een signaal af. Zelf heb ik verder voorlopig geen andere politieke aspiraties. Ik plan sowieso niet zo ver vooruit.'

PIETER-JAN EZENGA (30)

STUDIE > bachelor internationale betrekkingen (2004-2010), master rechten (afgestudeerd 2012); won met scriptie over matchfixing scriptieprijs van de Vereniging voor Sport en Recht
IS > zoekend naar werk én bezig met eigen bedrijf
HUISHOUDEN > single
HUIS > studio in centrum Groningen
BRUTO MAANDSALARIS > leeft van spaargeld en af en toe een interimklus, verdiende bij Lidl 2950 bruto

'Eerst heb ik de bachelor internationale betrekkingen gedaan. Besloeg zes jaar. Ik werkte ernaast en deed een verzwaard programma. De studie is primair gericht op het overheidsapparaat. Ik was een keer bij Buitenlandse Zaken, zag al die dossiers en koffiezetapparaten. Alsof beleidsmedewerkers daar wonen. Niet mijn omgeving. Daar haal ik mijn energie niet uit. Ik moet onder de mensen zijn. Ik switchte naar rechten. Mijn scriptie ging over match-fixing bij voetbalwedstrijden. Aanleiding: een wedstrijd in de Champions League tussen Dinamo Zagreb en Olympique Lyon die in 1-7 eindigde. Een zeer ongebruikelijke uitslag. Mijn hoofdvraag was: is het noodzakelijk het gokken in Europa te reguleren? Het antwoord is ja, maar het is vrijwel onmogelijk. Volgens de FIFA wordt er jaarlijks tussen de tien en vijftien miljard dollar aan match-fixing verdiend. Nog steeds heeft het mijn interesse, maar ik kan er geen brood mee verdienen. Niemand is er bij gebaat dat het naar buiten komt. UEFA en FIFA zitten daar helemaal niet op te wachten en er zijn niet echt grote slachtoffers.
Een vriend was trainee bij Lidl en vroeg of dat niks voor mij was. Ik was tijdens mijn studie teamleider van Albert Heijn in Appingedam geweest, dat sloot mooi aan. Ik heb een jaar bij Lidl gewerkt, tot eind vorig jaar. Interessante tijd, veel geleerd en gedaan. Filiaalmanager geweest in Grouw en Eelde. Maar de visie van Lidl hoe je een supermarkt runt en hoe ik dat aanpak, strookte niet. Voor mij reden het bedrijf te verlaten.
Ik ben bezig met een eigen onderneming. Met een andere RUG-alumnus heb ik een voedingssupplement laten maken dat volkomen biologisch is. Een blend waar je vitaminen en mineralen voor een dag in zitten. Het moet eind dit jaar op de markt komen.
Ondertussen moet ik ook solliciteren, om geen al te groot gat in mijn cv te krijgen. Ik kijk toch weer richting retail. Er zijn genoeg bedrijven die wel bij me passen.'